

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำเสนอสาระสำคัญแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- 1.1 ความนำ
- 1.2 วิสัยทัศน์
- 1.3 หลักการ
- 1.4 จุดหมาย
- 1.5 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
- 1.6 คุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 1.7 มาตรฐานการเรียนรู้
- 1.8 ตัวชี้วัดชั้น
- 1.9 สาระการเรียนรู้

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร

- 2.1 ความหมายของหลักสูตร
- 2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
- 2.4 ลักษณะที่ดีของหลักสูตร
- 2.5 ความสำคัญของหลักสูตร
- 2.6 รูปแบบของหลักสูตร
- 2.7 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร
- 2.8 การนำหลักสูตรไปใช้
- 2.9 ขอบข่ายการดำเนินการใช้หลักสูตร

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

- 3.1 ความหมายการประเมินหลักสูตร
- 3.2 จุดมุ่งหมายการประเมินหลักสูตร
- 3.3 ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร
- 3.4 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

ตอนที่ 4 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา

- 4.1 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา
- 4.2 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5.1 งานวิจัยในประเทศ
- 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

ในการวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดดีหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษาทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วม มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มีความคิดและหลักการในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมอย่างชัดเจน แต่ผลจากศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการ ทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่กำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มากทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ จึงนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้มีความเหมาะสมและชัดเจนทั้งเป้าหมายและหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติซึ่งมีกรอบและทิศทางไปในทางเดียวกันดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 2)

1.1 ความนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้ มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 2)

จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผ่านมา ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสมชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลางและเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้นอีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับและเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ

โดยกำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 2)

1.1.1 โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรและโรงเรียนที่มีความพร้อมตามรายชื่อที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศ ดำเนินการ ดังนี้

ปีการศึกษา 2552 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4

ปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 เป็นต้นไป ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน

1.1.2 โรงเรียนทั่วไป ดำเนินการ ดังนี้

ปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4

ปีการศึกษา 2554 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไป ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน

การจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แบ่งการศึกษาเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1) ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6) เป็นระดับการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่านการเขียน การคิดคำนวณ การคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) เป็นระดับการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัด และความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำรงชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ หรือการศึกษาต่อ

3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) เป็นระดับการศึกษาที่มุ่งเน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อ และการ

ประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนเองและประเทศตามบทบาทของตนสามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชน ในด้านต่าง ๆ

1.2 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความ เป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 11)

1.3 หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1.3.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐาน การเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบน พื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

1.3.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา อย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ

1.3.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

1.3.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและ การจัดการเรียนรู้

1.3.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.3.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2551: 4)

1.4 จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็น คนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1.4.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.4.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

1.4.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย

1.4.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.4.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 5)

1.5 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1.5.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

1.5.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

1.5.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

1.5.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องการทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

1.5.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยี ด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 6)

1.6 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ดังนี้

1.6.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

1.6.2 ซื่อสัตย์สุจริต

1.6.3 มีวินัย

1.6.4 ใฝ่เรียนรู้

1.6.5 อยู่อย่างพอเพียง

1.6.6 มุ่งมั่นในการทำงาน

1.6.7 รักความเป็นไทย

1.6.8 มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 7)

1.7 มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1.7.1 ภาษาไทย

1.7.2 คณิตศาสตร์

- 1.7.3 วิทยาศาสตร์
- 1.7.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 1.7.5 สุขศึกษาและพลศึกษา
- 1.7.6 ศิลปะ
- 1.7.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 1.7.8 ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไรจะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 8)

1.8 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 9)

1.8.1 ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 3)

1.8.2 ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6)

หลักสูตรได้มีการกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อความเข้าใจ และให้สื่อสารตรงกัน ดังนี้

ว 1.1 ป. 1/2

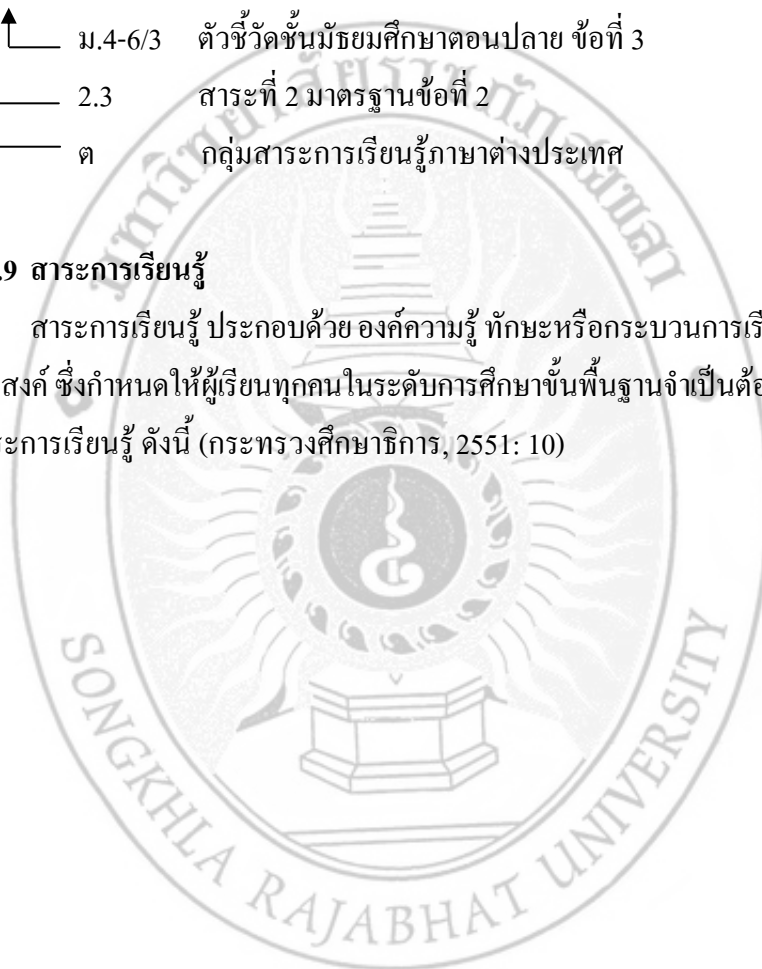
↑	↑	↑	ป.1/2	ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ข้อที่ 2
↑	↑	—	1.1	สาระที่ 1 มาตรฐานข้อที่ 1
↑	—	—	ว	กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

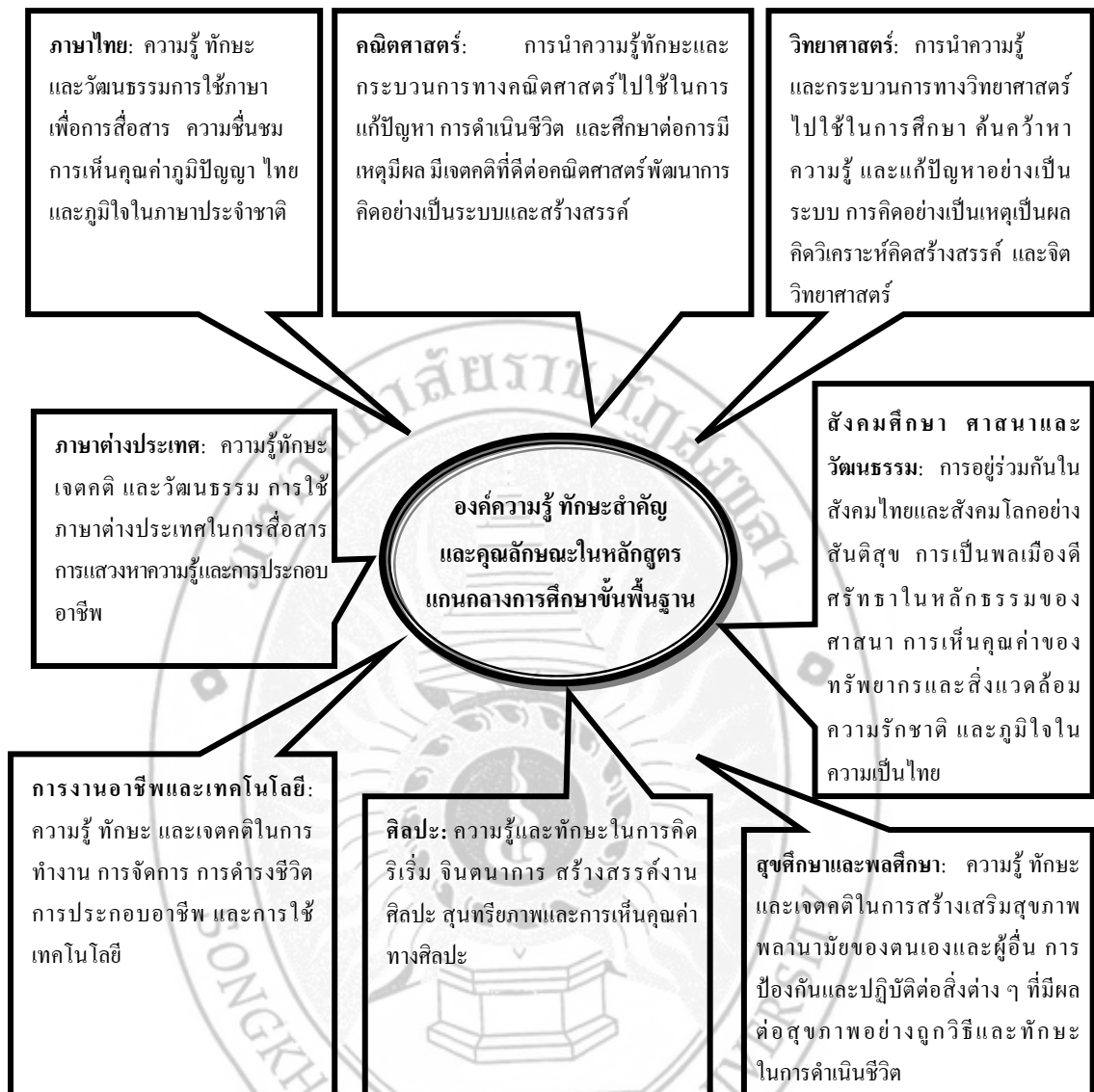
ต 2.2 ม.4-6/ 3

↑	↑	↑	ม.4-6/3	ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อที่ 3
↑	↑	—	2.3	สาระที่ 2 มาตรฐานข้อที่ 2
↑	—	—	ต	กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

1.9 สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 10)

ภาพ 2 แสดงสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ
ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 10

จากภาพ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้ดำเนินการสอนต้องยึดแนวทางการสอน ทั้ง 8 กลุ่มสาระ เพื่อให้บรรลุองค์ความรู้ ทักษะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร

ในการนำเสนอความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญไว้ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับมุมมองทัศนคติและประสบการณ์ของแต่ละท่าน ดังต่อไปนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2527: 2) กล่าวว่าหลักสูตรหมายถึง จุดหมายโครงสร้างกิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความสามารถโดยส่งเสริมเอกัตถบุคคลไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง และรวมถึงลำดับขั้นของประสบการณ์ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักแปลความคิดไปสู่การปฏิบัติช่วยผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน สังคม และโลกได้อย่างมีความสุข และหากจะสรุปความหมายของหลักสูตรเป็นข้อ ๆ ก็พอสรุปได้ดังนี้

- 1) รายวิชาหรือรายการเนื้อหาที่สอนในโรงเรียน
- 2) ประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน
- 3) กิจกรรมการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์
- 4) สิ่งที่โรงเรียน ผู้ปกครองและสังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้รับหรือมีคุณสมบัติในสิ่งนั้น ๆ

- 5) พาหนะที่จะนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของการศึกษา
- 6) สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทางกรเรียนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
- 7) กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียนและสิ่งแวดล้อมทางการเรียน
- 8) แผนหรือแนวทางหรือโครงการ หรือข้อกำหนด ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
- 9) เอกสาร หนังสือหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรอื่น ๆ เช่น แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน

10) วิชาความรู้สาขาหนึ่งที่ว่าด้วยทฤษฎี หลักการและแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร
สันต์ ธรรมบำรุง (2527: 5) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

- 1) หลักสูตร คือ อนุกรมโครงร่างของการเรียนอย่างกว้าง ๆ
- 2) หลักสูตร คือ การกำหนดสาระของหลักสูตรในแง่ต่าง ๆ
- 3) หลักสูตร คือ โครงสร้างลักษณะเนื้อหาในหลักสูตร
- 4) หลักสูตรเป็นแนวทางการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน
- 5) หลักสูตรจะเป็นการประเมินผลว่า ทั้งการเลือกและโครงสร้างใช้ได้หรือไม่

6) หลักสูตร คือ เกณฑ์ประเมินผลสำหรับการสอน

สังค อูทรานันท์ (2528: 16) ได้ให้นิยามของหลักสูตรไว้ดังต่อไปนี้

1) หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชาซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่ได้จัดเรียงลำดับความยากง่าย หรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว

2) หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ทางการเรียนซึ่งได้วางแผนไว้เป็นการล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ

3) หลักสูตรเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน

4) หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน

ธำรง บัวศรี (2532: 7) กล่าวว่าหลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหากิจกรรมและประมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรม การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาการในด้านต่างๆตามจุดหมายที่กำหนดไว้

ชัยพร วงศ์วรรณ (2538: 6) กล่าวว่าหลักสูตร หมายถึง ประมวลความรู้และประสบการณ์ที่ทางโรงเรียนจัดให้กับนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูงสุด

นพเก้า ฅ พัทลุง (2549: 1) “หลักสูตร” มาจากภาษาอังกฤษคำว่า “curriculum” ซึ่งเป็นคำที่มาจากภาษาละตินคำว่า “currere” ซึ่งหมายถึง “racecourse” หรือ “ลู่วิ่ง” หลักสูตรหมายถึง สิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆและทำให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนด

วิวัฒน์ ชัดติยะมานและอมลวรรณ วีระธรรมโม (2549: 6) ได้สรุปว่าหลักสูตรคือเอกสารที่ประกอบด้วยมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่สถานศึกษาได้จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ปรารถนา

ฉันท ชาติทอง (2550: 7) ได้สรุปว่าหลักสูตรหมายถึงมวลประสบการณ์ความรู้ต่างๆที่จัดในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรม โครงการ หรือแผน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้พัฒนาและมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จากการศึกษาความคิดเห็นของนักการศึกษาดังกล่าวสรุปความหมายของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตรคือ ประมวลความรู้และประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ ให้มีคุณลักษณะตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ธีรารัง บัวศรี (2532: 8) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้ที่จะผ่านหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษาแก่เด็ก ช่วยในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรมตลอดจนใช้เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการประเมินผล จุดมุ่งหมายของการศึกษามีอยู่หลายระดับ ได้แก่ จุดมุ่งหมายระดับหลักสูตรซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่บอกให้ผู้เกี่ยวข้องรู้เป้าหมายของหลักสูตรนั้น ๆ จุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชา วิชาแต่ละกลุ่มจะสร้างคุณลักษณะที่แตกต่างกันให้กับผู้เรียน ดังนั้นแต่ละกลุ่มวิชาจึงมีการกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ต่างกัน จุดมุ่งหมายรายวิชาเป็นจุดมุ่งหมายที่ละเอียดเฉพาะเจาะจงกว่าจุดมุ่งหมายกลุ่มวิชา ผู้สอนรายวิชาจะกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนเนื้อหาแต่ละบทแต่ละตอนขึ้นในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม แม้ว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษามีหลายระดับดังกล่าวแล้ว แต่จุดมุ่งหมายทุกระดับย่อมสอดคล้องกันและนำไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน

ชนันท์ ธาตุทอง (2550: 10-11) ได้กล่าวว่า ความมุ่งหมาย เป็นเหมือนการกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในลักษณะต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ อันก่อให้เกิดประโยชน์ในสังคมนั้น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรส่วนนี้เป็น 2 ลักษณะคือ “หลักการของหลักสูตร” หมายถึงแนวทางหรือทิศทางในการจัดการศึกษาซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติ “จุดหมายของหลักสูตร” หมายถึง พฤติกรรมต่าง ๆ หรือคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เมื่อผ่านกระบวนการต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้นแล้ว

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หมายถึง การกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในลักษณะต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ อันก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ หรือความคาดหวัง ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้ที่จะผ่านหลักสูตร

2.3 องค์ประกอบหลักสูตร

นักการศึกษาให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

ธีรารัง บัวศรี (2532: 8) กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรมีดังต่อไปนี้

1) เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (Education Goals and Policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา

2) จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว

3) รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์

4) จุดประสงค์ของวิชา (Subject Objectives) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นแล้ว

5) เนื้อหา (Content) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มีรวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

6) จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถหลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้

7) ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

8) การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

9) วัสดุหลักสูตรที่สื่อการเรียนการสอน (Curriculum Materials and Instructional Media) หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาเทคโนโลยีการศึกษาและอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพ การเรียนการสอน
 สุนีย์ ภูพันธ์ (2546: 18) ได้จำแนกองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ ดังนี้

1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims)

2) เนื้อหา (Content)

3) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)

4) การประเมินผลหลักสูตร (Evaluation)

นพเก้า ณ พัทลุง (2549: 6) กล่าวว่า มีองค์ประกอบหลักสูตรที่สำคัญ 4 ประการคือ จุดมุ่งหมาย (Objective) เนื้อหาสาระ (Subject matter) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) และการประเมินหลักสูตร (Evaluation)

ฉันท ชาติทอง (2550: 10-11) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบของหลักสูตรนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์และสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลและปรับปรุงการเรียนการสอนหรือพัฒนาหลักสูตรได้ โดยทั่วไปมี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ ความมุ่งหมาย (objectives) เนื้อหาวิชา (content) การนำหลักสูตรไปใช้ (curriculum implementation) และการประเมินผล (evaluation) โดยมีสาระแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1) ความมุ่งหมาย เป็นเหมือนการกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในลักษณะต่างๆ ที่พึงประสงค์อันก่อให้เกิดประโยชน์ในสังคมนั้น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรส่วนนี้เป็น 2 ลักษณะคือ “หลักการของหลักสูตร” หมายถึง แนวทางหรือทิศทางในการจัดการศึกษาซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติ “จุดหมายของหลักสูตร” หมายถึง พฤติกรรมต่าง ๆ หรือคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เมื่อผ่านกระบวนการต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้นแล้ว

2) เนื้อหาวิชา เป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจน โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาไปสู่ความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ต้องสมบูรณ์ ต้องผนวกความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม แนวคิด และทัศนคติเข้าด้วยกันเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งในด้านความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์

3) การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งเพราะเป็นกิจกรรมที่แปลงหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ กิจกรรมนั้นมีหลายลักษณะแต่กิจกรรมที่สำคัญที่สุดคือ กิจกรรมการเรียนการสอน หรืออาจกล่าวได้ว่า “การสอนเป็นหัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้” ดังนั้นครูผู้สอนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้จัดการเรียนรู้ หากครูได้ศึกษาหลักสูตรจนเข้าใจและสามารถนำไปดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้อย่างดีแล้ว ย่อมทำให้หลักสูตรนั้นเกิดสัมฤทธิ์ผล การกำหนดวิธีการที่จะนำผู้เรียนไปสู่ความมุ่งหมายของหลักสูตรประกอบด้วย

(1) วิธีการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรจะเน้นแบบยึดครูเป็นสำคัญหรือยึดผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นขึ้นอยู่กับปรัชญาการศึกษา หรือแนวคิด ความเชื่อในการจัดการศึกษาที่พึงประสงค์ และขึ้นอยู่กับจุดหมายของหลักสูตรนั้นเป็นสำคัญ สำหรับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรปัจจุบันเน้นแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญหรือ “เน้นการสอนคนมากกว่าการสอนหนังสือ” โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น กระบวนการเรียนหรือวิธีการเรียน ผู้เรียนเป็นผู้แสดงและครูเป็นผู้กำกับ การแสดงชี้แนะแนวทาง ผู้เรียนค้นหาความรู้สรุปและตัดสินใจเอง สอนปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เน้นกระบวนการกลุ่มและการทำโครงการเป็นต้น

(2) วัสดุประกอบหลักสูตร หมายถึง วัสดุ เอกสาร รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ครูได้ใช้หลักสูตรได้โดยง่าย สะดวก และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก. วัสดุประกอบหลักสูตรสำหรับครู เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือครู คู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือการประเมินผล คู่มือการแนะแนว คู่มือการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

ข. วัสดุประกอบหลักสูตรสำหรับนักเรียน เช่น หนังสือเรียน หนังสือแบบฝึกหัด บัตรงาน หนังสืออ่านเพิ่มเติม แบบคัดลายมือ เป็นต้น

4) การประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่ชี้ให้เห็นว่าการนำหลักสูตรแปลงไปสู่การปฏิบัตินั้นบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ หลักสูตรเกิดสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินผลนี้จะเป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต่อไป

ฮิลดา ทาบา (Hilda Taba, 1962 อ้างถึงใน ชัยพร วงศ์วรรณ, 2536: 9) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 องค์ประกอบดังนี้

1) จุดหมาย (Objective) เป็นการกำหนดว่าจะให้ผู้เรียนศึกษาอะไรเป็นการกำหนดทิศทางนั้นมีเป้าหมายและเจตนาารมณ์ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอย่างไร

2) เนื้อหา (Contents) เป็นการเลือกและจัดเนื้อหาวิชาความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนพิจารณาไปสู่วัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยต้องพิจารณาว่าเนื้อหาสาระใดนำไปสอนก่อน - หลัง พร้อมทั้งกำหนดเวลาในการเรียนด้วย ในขั้นเลือกเนื้อหานี้ จะต้องวิเคราะห์ปัญหาให้ชัดเจน 2 ประเด็น คือ

(1) เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว ผู้เรียนควรรู้อะไรและควรมีประสบการณ์อะไรบ้าง

(2) จะจัดลำดับความรู้และประสบการณ์เหล่านั้นอย่างไรจึงจะเกิดผลการเรียนที่สัมฤทธิ์ผลสูงสุด

3) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) คือการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูนำเอาหลักสูตรซึ่งเป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งในขั้นนี้จะรวมไปถึงการบริหารงานทางด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับครูและผู้เรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหัวใจของการนำเอาหลักสูตรไปใช้คือ การสอนและบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในขั้นตอนนี้คือครูผู้สอน ดังนั้นหลักสูตรและการสอนจึงเป็นสิ่งที่คู่กัน

4) การประเมินผลหลักสูตร (Evaluation) เป็นการค้นคว้าหาคำตอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงไร และอะไรเป็นสาเหตุ เช่น ถ้าหลักสูตรไม่สัมฤทธิ์ผลมาจากสาเหตุใด จากองค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้นทั้ง 3 ข้อหรือไม่ ดังนั้นการประเมินผลต้องครอบคลุมทั้งด้านจุดมุ่งหมาย เนื้อหา การนำเอาหลักสูตรไปใช้หรือแม้แต่วิธีการประเมินเองก็ต้องอยู่ในขอบข่ายเช่นเดียวกัน

จากความเห็นเหล่านี้ สามารถสรุปได้ว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน คือความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร

2.4 ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

หลักสูตรเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะนำไปสู่การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และเกิดสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ (ธีรารัง บัวศรี, 2532: 19-20)

1) หลักสูตรที่ดี ควรสำเร็จขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย เพื่อจะได้ให้ผลดีควรจัดทำเป็นรูปคณะกรรมการ

2) หลักสูตรที่ดี จะต้องยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติ ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอันแสดงลักษณะของสังคม

3) หลักสูตรที่ดีย่อมบอกแนวทาง วิธีสอนและอุปกรณ์สื่อการสอนประกอบเนื้อหาสาระที่จะสอนไว้อย่างเหมาะสม

4) หลักสูตรที่ดีย่อมมีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลาเพื่อทราบข้อบกพร่องในอันที่จะปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

5) หลักสูตรที่ดีจะต้องวางกฎเกณฑ์ไว้อย่างเหมาะสมแก่การหลักสูตรที่ดีนำไปปฏิบัติ และสะดวกแก่การวัดและประเมินผล

6) หลักสูตรที่ดีจะต้องจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและมีโอกาสแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

7) จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นอิสระ และทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะเพื่อพัฒนาให้รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

8) หลักสูตรที่ดีย่อมส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ ความคิดริเริ่มมีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต

สรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือในการปรับจุดมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษาของชาติเข้าสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ หลักสูตรเป็นเครื่องชี้แนวทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน

2.5 ความสำคัญของหลักสูตร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 11) กล่าวว่าไว้ว่าเนื่องจากการจัดการศึกษาแก่เยาวชนของประเทศนั้น ต้องมีแนวทางในการจัดการศึกษาที่ให้เยาวชนในแต่ละวัย แต่ละระดับการศึกษาได้รับการศึกษาทัดเทียมกัน และบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงต้องมีหลักสูตรเป็นแนวทางและเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาสำหรับควบคุมการเรียนการสอนในแต่ละระดับการศึกษา

การที่จะทราบว่าการศึกษาในระดับต่าง ๆ จะดีหรือไม่ดี สามารถศึกษาได้จากหลักสูตรในระดับนั้นของประเทศ เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการแปลงจุดมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษาของชาติ ผู้การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ หลักสูตรจะเป็นเสมือนหางเสือที่คอยกำหนดทิศทางการเรียนการสอนเป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษาหรืออีกนัยหนึ่งหลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา และเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดคนมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพคนในประเทศนั้นย่อมมีความรู้และศักยภาพในการพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่ นอกจากนี้หลักสูตรยังมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรจะระบุถึงผลการเรียนรู้ที่คาดหวังจะเกิดกับผู้เรียนและแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุถึงสิ่งที่หลักสูตรต้องการ หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนกับพิมพ์เขียวของแปลนบ้านที่ใช้ในการสร้างบ้าน มีการแสดงถึงโครงสร้างหรือองค์ประกอบของบ้าน เช่น พื้น เสา หน้าต่าง ประตู โครงหลังคา เป็นต้น

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546: 17) สรุปความสำคัญของหลักสูตรเป็นข้อ ๆ ดังนี้

- 1) หลักสูตรเป็นเหมือนเบ้าหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
- 2) หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
- 3) หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
- 4) ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะให้แนวปฏิบัติแก่ครู
- 5) หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 6) หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าผู้เรียนและสังคมควรได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง
- 7) หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าเนื้อหาวิชาอะไรบ้างจะช่วยเด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม
- 8) หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าวิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปได้ด้วยความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร
- 9) หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไรร
- 10) หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมในสังคมและบำเพ็ญให้ประโยชน์ต่อชุมชน และชาติบ้านเมือง

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เนื่องจากหลักสูตรเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการให้เยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างเป็นสุข

2.6 รูปแบบของหลักสูตร (Curriculum Design)

หลักสูตรที่ใช้กันอยู่มีหลายรูปแบบแต่ละแบบมีชื่อเฉพาะและแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของหลักสูตรนั้น ๆ เช่น หลักสูตรแบบรายวิชา หลักสูตรแบบบูรณาการ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากแนวคิดในการจัดทำหลักสูตรและปรัชญาการศึกษาที่ยึดถือในการจัดทำหลักสูตรแตกต่างกัน แนวความคิดในการจัดทำหลักสูตรนั้นมีหลายแนวความคิด ดังนี้

สันต์ ธรรมบำรุง (2527: 21) ได้จำแนกรูปแบบของหลักสูตรออกเป็น 9 แบบ ดังนี้

- 1) หลักสูตรแบบรายวิชา
- 2) หลักสูตรแบบหมวดวิชา
- 3) หลักสูตรยึดกระบวนการทางสังคมและการดำรงชีวิต
- 4) หลักสูตรยึดกิจกรรมและประสบการณ์
- 5) หลักสูตรแบบแกนกลาง
- 6) หลักสูตรบูรณาการ
- 7) หลักสูตรแบบสหสัมพันธ์
- 8) หลักสูตรแบบเอกัตบุคคล
- 9) หลักสูตรแบบส่วนบุคคล

วิทวัฒน์ ชัดติยะมาน และอมลวรรณ วีระวรรณโม (2549: 10) ได้นำเสนอหลักสูตรรูปแบบต่าง ๆ ไว้ดังนี้

- 1) หลักสูตรเนื้อหาวิชา (The Subject Matter Curriculum)
- 2) หลักสูตรสหสัมพันธ์ (Correlated or Correlation)
- 3) หลักสูตรแบบผสมผสาน (Fusion or Fused Curriculum)
- 4) หลักสูตรหมวดวิชาแบบกว้าง (Broad field Curriculum)
- 5) หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม (Social Process and Life Function Curriculum)
- 6) หลักสูตรกิจกรรมหรือประสบการณ์ (Activity or Experience Curriculum)
- 7) หลักสูตรแบบแกน (Core Curriculum)
- 8) หลักสูตรบูรณาการ (Integrated Curriculum)

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546: 130-131) ได้เสนอไว้ดังนี้

1) แนวความคิดที่ยึดวิชาหรือสาขาวิชาเป็นหลัก (Design Focused on Disciplines and Subjects) ผู้ที่ยึดถือแนวความคิดนี้มีความเห็นว่าสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนก็คือความรู้ที่มีอยู่ในวิชาต่าง ๆ ดังนั้นรูปแบบของหลักสูตรจะต้องสะท้อนให้เห็นเนื้อหาวิชาที่ถูกจัดไว้อย่างเป็นระเบียบในกรอบของแต่ละวิชาโดยเรียงลำดับตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่น เรียงลำดับตามความยากง่ายหรือตามขั้นของการพัฒนาการและความเจริญเติบโต วิธีการตามแนวความคิดนี้ทำให้เกิดหลักสูตรแบบที่เราเรียกว่าหลักสูตรรายวิชา (The Subject Curriculum) ซึ่งต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขทำให้เกิดหลักสูตรอีกหลายรูปแบบแต่ที่ยังคงใช้อยู่คือหลักสูตรสหสัมพันธ์ (The Correlated Curriculum)

2) แนวความคิดที่ยึดชีวิตหรือสังคมเป็นหลัก (Design Focused on Social Activities and Problems) แนวความคิดนี้เน้นหน้าที่ของบุคคลในสังคม ปัญหาของสังคมและการเสริมสร้างสังคม อันมีผลทำให้เกิดหลักสูตรที่เรียกว่าหลักสูตรแกน (The Core Curriculum) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่บังคับให้ทุกคนต้องเรียนเพราะถือว่าเป็นปัญหาสังคมเป็นปัญหาร่วมของทุกคน

3) แนวคิดที่ยึดความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก (Designs Focused on Individual Needs and Interests) ตามแนวความคิดนี้ความสนใจของผู้เรียนในปัจจุบันมีความสำคัญกว่าสิ่งใดเป็นการยึดตัวผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง ดังนั้นสิ่งต่างๆที่จะบรรจุในหลักสูตรจะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนและปัญหาที่ผู้เรียนสนใจและต้องการแก้ไขหลักสูตรตามแนวคิดนี้มีชื่อว่าประสบการณ์ (The Experience Curriculum) หรือหลักสูตรที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (The Child-Centered Curriculum)

4) แนวความคิดที่ยึดความสามารถเฉพาะของผู้เรียนเป็นหลัก (Designs Focused on Specific Competencies) ตามแนวความคิดนี้จะมีกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนพึงกระทำขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพวกทักษะในด้านต่างๆจัดเรียงลำดับกันไป โดยแบ่งตามกลุ่มวิชาหรือหมวดวิชาตามความสะดวกตามแนวความคิดนี้จะได้หลักสูตรที่เรียกว่าหลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ (The Competence-Based Curriculum)

5) แนวคิดที่ยึดทักษะในกระบวนการเรียนรู้เป็นหลัก (Designs Focused on Process Skills) ตามแนวคิดนี้มุ่งวิธีการมากกว่าเนื้อหาวิชา โดยยึดถือความรู้เป็นเพียงวิถีทางที่นำไปสู่จุดประสงค์ของการเรียนการสอน ไม่ใช่จุดหมายปลายทาง หลักสูตรที่เกิดจากแนวความคิดแบบนี้เรียกว่าหลักสูตรที่มุ่งกระบวนการ (The Process Approach Curriculum)

6) แนวความคิดที่ยึดหลักการผสมผสานทั้งในด้านกระบวนการและความรู้ (Designs Focused on Integration of Knowledge and Process) แนวความคิดนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของจิตวิทยา

เกสต่อลท์ซึ่งต้องการภาพรวมของเนื้อหาวิชาและกระบวนการในการเรียนการสอนทำให้มองไม่เห็นว่าการแยกวิชาออกจากกัน หลักสูตรตามแนวความคิดนี้ได้แก่หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม (The Integrated Curriculum) ตัวอย่างของหลักสูตรแบบนี้ได้แก่หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม (The Social Process and Life Function Curriculum)

สรุปได้ว่าหลักสูตรมีหลายรูปแบบแต่ละรูปแบบจะมีแนวคิดและจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันออกไป การนำหลักสูตรรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งไปใช้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา ยุคสมัย สภาพสังคม สิ่งแวดล้อมและสภาพการณ์ที่เหมาะสม

2.7 การพัฒนาหลักสูตร

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบของกระบวนการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรของไทยนั้นยังมีน้อยมากส่วนมากจะเป็นรูปแบบตามแนวคิดของชาวต่างประเทศ ซึ่งสุนีย์ ภูพันธ์ (2546: 163-174) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

2.7.1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler อ้างในสุนีย์ ภูพันธ์, 2546: 53) มีองค์ประกอบของหลักสูตรดังนี้

1) การกำหนดจุดมุ่งหมาย ก่อนจะกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างกว้างๆ นั้นจะต้องอาศัยข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น แหล่งแรกคือสังคม ได้แก่ ค่านิยม ความเชื่อและแนวทางปฏิบัติในการดำรงชีวิตในสังคม โครงสร้างทางสังคมและความมุ่งหมายทางสังคม เป็นต้น แหล่งที่สองเกี่ยวกับผู้เรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความต้องการ ความสนใจ ความสามารถและคุณลักษณะที่ประเทศชาติต้องการและแหล่งที่สามก็คือ คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาการศึกษาต่างๆ หรือจากผลการวิจัยที่สรุปให้ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดการจัดทำหลักสูตร จัดการเรียนการสอนแล้วนำมาประมวลเข้าด้วยกัน จนเป็นจุดมุ่งหมายอย่างกว้างๆ ของหลักสูตรหรือจุดประสงค์ชั่วคราว (Tentative Objectives) จากนั้นจุดประสงค์ชั่วคราวจะได้รับการกลั่นกรองจากข้อมูลด้านปรัชญาการศึกษา ปรัชญาสังคมและจิตวิทยาการเรียนรู้ ซึ่งจะคัดทอนจุดประสงค์ที่ไม่จำเป็นออกและทำให้จุดประสงค์มีความชัดเจนขึ้น จุดประสงค์ที่ได้นี้จะเป็นจุดประสงค์ที่แท้จริงในการพัฒนาหลักสูตร จากนั้นทางเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือประสบการณ์ทางการศึกษาสำหรับผู้เรียนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดขึ้น

2) การเลือกและจัดประสบการณ์เรียน การเลือกและการจัดประสบการณ์เรียนที่คาดหวังจะให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เช่นอย่างไร กิจกรรมที่จัดทั้งในการเรียนการสอนและส่วนเสริมหลักสูตรนั้นมีอะไร ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปเพื่อ

ตอบสนองจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ให้ทีละส่วนได้เสนอเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ดังนี้

(1) ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกพฤติกรรมและเรียนรู้เนื้อหาตามที่ระบุไว้ในจุดประสงค์

(2) กิจกรรมและประสบการณ์นั้นควรจะทำให้ผู้เรียนพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามพฤติกรรมที่ได้ระบุไว้ในจุดประสงค์

(3) กิจกรรมและประสบการณ์นั้นควรจะอยู่ในขอบข่ายความพอใจที่พึงปฏิบัติได้

(4) กิจกรรมและประสบการณ์หลาย ๆ ด้านของการเรียนรู้อาจนำไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงด้านเดียว

(5) ในทำนองเดียวกันกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้เพียงหนึ่งอย่างอาจตอบสนองจุดประสงค์หลาย ๆ ข้อได้

นอกจากนี้ทีเลอร์ยังเน้นเกี่ยวกับการพิจารณาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ว่าต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ในด้านเวลาต่อเวลา และเนื้อหาต่อเนื้อหา เรียกว่าเป็นความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง (Vertical) กับแนวนอน (Horizontal) ซึ่งมีเกณฑ์ในการจัดดังนี้

1) ความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ความสัมพันธ์ในแนวตั้งของส่วนองค์ประกอบหลักของตัวหลักสูตรจากระดับหนึ่งไปยังอีกระดับหนึ่งที่สูงขึ้นไป เช่น ในวิชาทักษะต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะในกิจกรรมและประสบการณ์บ่อยๆ และต่อเนื่องกัน

2) การจัดช่วงลำดับ (Sequence) หมายถึง ความสัมพันธ์แนวตั้งของส่วนองค์ประกอบหลักของตัวหลักสูตร จากสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนไปสู่สิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง หรือจากสิ่งที่มี ความง่ายไปสู่สิ่งที่ยาก ดังนั้นการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลังก็เพื่อให้ได้เรียนเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3) บูรณาการ (Integration) หมายถึง ความสัมพันธ์กันในแนวนอนของส่วนองค์ประกอบหลักของตัวหลักสูตร จากหัวข้อเนื้อหาหนึ่งไปยังอีกหัวข้อเนื้อหาหนึ่งของรายวิชา หรือจากรายวิชาหนึ่งไปยังอีกรายวิชาอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนความคิดเห็นและได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน เนื้อหาที่เรียนเป็นการเพิ่มความสามารถทั้งหมดของผู้เรียนที่จะได้ใช้ประสบการณ์ได้สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ประสบการณ์การเรียนรู้จึงเป็นแบบแผนของปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกันสภาพแวดล้อม

4) การประเมินผล เพื่อที่จะตรวจสอบดูว่าการเรียนการสอนได้บรรลุตามจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ สมควรจะมีการปรับแก้ในส่วนใดบ้าง ควรพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

- (1) กำหนดจุดประสงค์ที่จะวัดและพฤติกรรมที่คาดหวัง
- (2) วัดและวิเคราะห์สถานการณ์ที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้น
- (3) ศึกษาสำรวจข้อมูลเพื่อสร้างเครื่องมือที่จะวัดพฤติกรรมเหล่านั้น ได้อย่าง

เหมาะสม

- (4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้
 - ก. ความเป็นปรนัย (Objectivity)
 - ข. ความเที่ยงตรง (Validity)

5) การพิจารณาผลการประเมินให้เป็นประโยชน์เพื่ออธิบายผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม การอธิบายถึงส่วนดีของหลักสูตรหรือสิ่งที่จะต้องปรับแก้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

จากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและการสอนของไทเลอร์ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการมีส่วนคล้ายกับวิธีการของไทเลอร์มาก เช่น การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร ไทเลอร์ได้ใช้สังคมปัจจุบันเป็นพื้นฐานและการจัดการศึกษาของเราในปัจจุบันนี้ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์สังคมจนสรุปออกมาเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาว่าเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาตนและทำประโยชน์ให้กับสังคม แนวคิดของไทเลอร์ได้สนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนและนอกจากนี้การพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกด้วย

2.7.2 รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Hilda Taba)

ทาบา เป็นนักการศึกษาอีกผู้หนึ่งที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรมีขั้นตอนคล้ายรูปแบบของไทเลอร์ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis of Needs) สำรวจสภาพปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและผู้เรียน
- 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of Objectives) กำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจนหลังจากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการแล้ว
- 3) เลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content) จุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้วจะมีส่วนช่วยในการเลือกเนื้อหาสาระซึ่งนอกจากจะต้องให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วย และความสามารถของผู้เรียนแล้ว ยังต้องมีความเชื่อถือได้และมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ด้วย

4) จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (Organization of Content) เนื้อหาสาระที่เลือกได้ ยังต้องนำมาจัดลำดับโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน

5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of Learning Experiences) ครูผู้สอน หรือครูที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร

6) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of Learning Experiences) ประสบการณ์ การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

7) กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล (Determination of What to Evaluate and of the Ways and Means of Doing it) คือการตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไร เพื่อ ตรวจสอบผลว่าบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผล อย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

2.7.3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Galen L. Saylor and William M. Alexander)

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ ได้ศึกษาแนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ ไทเลอร์และทาบาแล้วนำมาปรับขยายให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน เป็นรายบุคคลมากขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดเป้าหมายจุดมุ่งหมายและขอบเขต (Goal, Objectives and Domains) นักพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสิ่งแรกเป้าหมาย แต่ละประเด็นควรบ่งบอกเพียงขอบเขตหนึ่งของหลักสูตร (A Curriculum Domain) เลเซอร์และ อเล็กซานเดอร์ได้เสนอขอบเขต 4 ขอบเขต ที่สำคัญที่ควรให้ความสนใจซึ่งได้แก่ พัฒนาการ ส่วนบุคคล (Personal Development) มนุษย์สัมพันธ์ (Human Relation) ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง (Continued Learning Skills) และความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization) อย่างไรก็ตามอาจจะมี ขอบเขตที่สำคัญอื่น ๆ อีก ซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรหรือผู้วางแผนหลักสูตรอาจพิจารณาตาม ความเหมาะสมของผู้เรียนและลักษณะของสังคม เป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขตต่าง ๆ จะ ได้รับการคัดเลือกจากการพิจารณาตัวแปรภายนอก (External Variables) อย่างรอบคอบ ตัวแปร ดังกล่าวได้แก่ ทัศนนะและความต้องการของสังคม ข้อบังคับทางกฎหมายของรัฐ และข้อค้นพบจาก งานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนปรัชญาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร เป็นต้น

2) การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) หลักจากที่ได้กำหนดเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจ

เกี่ยวกับการเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรความต้องการของผู้เรียน และลักษณะของสังคม ตลอดจนข้อกำหนดต่าง ๆ ของสังคมและปรัชญาทางการศึกษา

3) การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation) หลังจากที่ได้ตัดสินใจเลือกรูปแบบของหลักสูตร (Curriculum Design) แล้วก็จะเป็นส่วนขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้โดยครูผู้สอนควรวางแผนและจัดทำแผนการสอน (Instructional Plans) ในรูปแบบต่าง ๆ ครูผู้สอนจะเลือกวิธีการสอนและวัสดุสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้

4) การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum Evaluation) การประเมินผลหลักสูตรจะเป็นขั้นตอนสุดท้ายของรูปแบบนี้ นักพัฒนาหลักสูตรและครูผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกเทคนิคการประเมินผลที่สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตร กล่าวอีกนัยหนึ่งคือสามารถบอกได้ว่าหลักสูตรบรรลุตามเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลหลักสูตรควรเน้นที่การประเมินหลักสูตร คุณภาพของการสอนและพฤติกรรมทางการเรียนของผู้เรียนผลจากการประเมินด้วยเทคนิควิธีการประเมินที่เลือกแล้วนี้จะช่วยให้นักพัฒนาหลักสูตรสามารถตัดสินใจได้ว่าจะยังคงใช้หลักสูตรนี้ต่อไป ควรปรับปรุงแก้ไข หรือควรจะยกเลิกหลักสูตรดังกล่าว

2.7.4 รูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของกู๊ดแลนด์ และริชเทอร์ (Good lad and Richter)

กู๊ดแลนด์และริชเทอร์ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรดังนี้คือ ค่านิยมต่างๆ ของสังคม (Values of the Existing Culture) จะเป็นตัวกำหนดจุดหมายทางการศึกษา (Education Aims) และจุดหมายทางการศึกษาเหล่านี้จะถูกแปลงเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทั่วไปทางการศึกษา (General Education Objectives Stated Behaviorally) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบใหญ่ 2 ส่วนคือ เนื้อหาสาระหรือเรื่องราวที่จะให้เกิดการเรียนรู้ (Substantive Element) และพฤติกรรมที่ต้องการจะปลูกฝังแก่ผู้เรียน (Behavioral Element) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทั่วไปทางการศึกษานี้จะช่วยในการกำหนดโอกาสทางการเรียน (Learning Opportunities) ของผู้เรียน กู๊ดแลนด์และริชเทอร์ได้ให้คำจำกัดความของโอกาสทางการเรียน หมายถึงสถานการณ์ใด ๆ ก็ตามที่จัดทำขึ้นภายในบริบทของโปรแกรมทางการศึกษาหรือสถาบันการศึกษาเพื่อต้องการที่จะให้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางที่กำหนด จากนั้นผู้วางแผนหลักสูตรหรือนักพัฒนาหลักสูตรจะกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเฉพาะทางการศึกษา (Specific Education Objectives Stated Behaviorally) จากจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทั่วไปทางการศึกษาและโอกาสการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้แต่ต้นและจะออกแบบคัดเลือกโอกาสการเรียนรู้เฉพาะ (Specific Learning Opportunities) ที่จัดขึ้นสำหรับกลุ่มผู้เรียน หรือผู้เรียนแต่ละคนซึ่งเรียกว่า “ศูนย์การจัด”

(Organization Center) ทั้งการตรวจสอบย้อนกลับและการปรับให้เหมาะสม (Feedback and Adjustment) ในส่วนต่าง ๆ ของรูปแบบนี้จะเป็นผลมาจากการวิเคราะห์พฤติกรรมและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียนว่าเป็นไปตามค่านิยมของสังคมหรือไม่

2.7.5 รูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของฟ็อกซ์ (Robert S. Fox)

ฟ็อกซ์ ได้เสนอรูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรดังนี้ คือ นักพัฒนาหลักสูตรและกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรตามค่านิยมต่าง ๆ ของสังคมและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะช่วยในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่เป็นความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาและการเรียนรู้ของนักเรียน ความต้องการทางสังคม และความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ความรู้ทั้ง 3 ประเภทนี้เป็นแนวทางแก่นักพัฒนาหลักสูตรในการคัดเลือก เนื้อหาสาระหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน รูปแบบของหลักสูตรและวิธีการสอน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการนำไปใช้จัดโอกาสการเรียนรู้แก่นักเรียนหรือการจัดทำหลักสูตรนั่นเอง

สรุปได้ว่าหลักในการพัฒนาหลักสูตรจำเป็นจะต้องได้ความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายทั้งครู ชุมชน และผู้เชี่ยวชาญ ในการวางแผนอย่างเป็นระเบียบและรอบคอบ และดำเนินการตามแผนที่วางไว้เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการในการทำให้หลักสูตรเป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นการวางแผนที่ดีในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาประเทศตามเป้าหมายที่วางไว้ ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร กำหนดจุดมุ่งหมาย จัดเนื้อหาและประสงค์ นำหลักสูตรไปใช้และประเมินหลักสูตรเพื่อนำไปปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติ

2.8 การใช้หลักสูตร

การนำหลักสูตรไปใช้หมายถึงการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูนำเอาหลักสูตรซึ่งเป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งในขั้นนี้จะรวมไปถึงการบริหารงานทางด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับครูและผู้เรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหัวใจของการนำเอาหลักสูตรไปใช้คือ การสอนและบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในขั้นตอนนี้คือครูผู้สอน ดังนั้นหลักสูตรและการสอนจึงเป็นสิ่งที่คู่กัน

วิชัย ราษฎร์ศิริ (2526: 21) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ของผู้บริหารและครูนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน ซึ่งจำแนกได้ 3 ประการ

- 1) การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
- 2) การจัดเตรียมสิ่งต่างๆที่เอื้ออำนวยในการใช้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผล

3) มีการจัดเตรียมการสอนที่ดี

อุทัย บุญประเสริฐ (2540: 9) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การดำเนินการต่างๆ ของสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยนำหลักสูตรไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และบรรจุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

กรมวิชาการ (2545: 7) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การดำเนินงานตามภารกิจ กระบวนการ หรือวิธีการที่ได้ระบุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การดำเนินการตามภารกิจ กระบวนการ หรือวิธีการที่ได้ระบุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตรรวมถึงครูผู้สอนและชุมชนได้ร่วมกันจัดทำขึ้น

2.9 ขอบข่ายการดำเนินการใช้หลักสูตร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 156-157) กล่าวว่า การนำหลักสูตรในระดับท้องถิ่นหรือในระดับโรงเรียนนั้น มีงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร 2 งาน ดังนี้

1) งานบริหารหลักสูตร มีกิจกรรมที่สำคัญดังนี้

(1) การศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ

(2) การเตรียมบุคลากรในโรงเรียน

(3) การจัดครูเข้าสอน

(4) การจัดตารางสอน

(5) การจัดแผนการเรียน

(6) การบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

(7) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆแก่ผู้ใช้หลักสูตร

(8) การนิเทศติดตามผลและประเมินผลการใช้หลักสูตร

(9) การประชาสัมพันธ์หลักสูตรแก่ผู้ปกครองและชุมชน

2) งานการสอน มีกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

(1) การทำความเข้าใจในหลักสูตรแม่บท และปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ

(2) การวางแผนการสอน

(3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

(4) การพัฒนาและการใช้สื่อการเรียนการสอน

(5) การจัดสอนซ่อมเสริม

(6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการดำเนินการใช้หลักสูตร ประกอบด้วยขอบข่ายการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) การเตรียม ได้แก่การรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรทุกชนิดที่มีอยู่ให้พร้อมที่จะนำไปใช้ เช่น ตัวหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมิน ระเบียบการประเมินผล เอกสารต่าง ๆ
- 2) กำหนดหน่วยงานสนับสนุน เช่น เขตการศึกษา สำนักงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
- 3) กำหนดบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรเช่น ครูผู้สอน ครูผู้สนับสนุนการสอน ซึ่งได้แก่ ครูแนะแนวและครูวัดผลการศึกษา
- 4) กำหนดแนวทางการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยการกำหนดรูปแบบการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรตามที่กำหนดไว้

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ได้ข้อมูลไปปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร

ชัยพร วงศ์สุวรรณ (2538: 113) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรจะเน้นความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

ส.วาสนา ประवालพุกษ์ (2544: 100) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นกระบวนการตรวจสอบหรือพิจารณาตัดสินคุณลักษณะของกิจกรรมหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อกำหนดคุณค่า คุณภาพ ความถูกต้อง ความเหมาะสมโดยใช้เกณฑ์ (Criteria) เป็นหลัก

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546: 249) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรคือ กระบวนการในการพิจารณาตัดสินคุณภาพของหลักสูตรว่าหลักสูตรนั้นๆ มีประสิทธิภาพแค่ไหน เมื่อนำไปใช้แล้วบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรที่ต้องแก้ไขเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่า

นพเก้า ณ พัทลุง (2549: 53) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร คือกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการพัฒนาหลักสูตรทั้งระบบ เพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรดังกล่าวมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่มากน้อยอย่างไร

วิวัฒน์ ชัดดียะมาน และอมลวรรณ วีระธรรมโม (2549: 86) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร คือ การหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใดและอะไรเป็นสาเหตุ การประเมินหลักสูตรเพื่อตัดสินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรนั้นมีขอบเขตรวมถึง

- 1) การวิเคราะห์หลักสูตร
- 2) การวิเคราะห์กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้
- 3) การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียน
- 4) การวิเคราะห์โครงการประเมินหลักสูตร

ดังนั้นสรุปความหมายของการประเมินหลักสูตรได้ว่า เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพิจารณาหาทางเลือกในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

สันต์ ธรรมบำรุง (2527: 140) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

- 1) เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้นว่าสามารถสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรต้องการหรือไม่
- 2) เพื่ออธิบายว่าลักษณะของส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรในแง่หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนและการวัดผล ประเมินผลสอดคล้องหรือไม่ สอนองความต้องการหรือไม่
- 3) เพื่อตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้ มีข้อบกพร่องที่จะปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง
- 4) เพื่อตัดสินว่า การบริหารด้านวิชาการและบริหารงานด้านหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่ เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือ ผู้เรียนว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการผ่านกระบวนการศึกษามาแล้วตามหลักสูตรเป็นไปตามมุ่งหวังหรือไม่

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 192) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

- 1) เพื่อหาทางปรับปรุงสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร การประเมินผลในลักษณะนี้มักจะดำเนินการในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตร เช่น จุดหมาย โครงสร้าง

เนื้อหา การวัดผล ฯลฯ มีความสอดคล้องและมีความเหมาะสมหรือไม่ สามารถนำมาปฏิบัติในช่วงการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ในขณะที่การใช้หลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนดำเนินอยู่ได้มากน้อยเพียงใด ได้ผลเพียงใดและมีปัญหาอุปสรรคอะไร จะได้ประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่างๆของหลักสูตรให้มีคุณภาพดีขึ้นได้ทันท่วงที

2) เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับดูแลและการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นการประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้ จะได้ช่วยปรับปรุงหลักสูตรให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

3) เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่า ควรใช้หลักสูตรต่อไปอีกหรือไม่ ควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วนหรือยกเลิกทั้งหมด การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการหลังจากที่ใช้หลักสูตรแล้วระยะหนึ่ง แล้วจึงประเมินเพื่อสรุปผลการตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี บรรลุเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อยเพียงใด สนองความต้องการของสังคมเพียงใด

4) เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหลังจากผ่านกระบวนการศึกษามาแล้วหรือไม่อย่างไร การประเมินผลในลักษณะนี้ดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้หรือหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่งก็ได้

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546: 250) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1) เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมอย่างไร

2) เพื่ออธิบายและพิจารณาว่าลักษณะของส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรในแง่ต่าง ๆ เช่น หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนและการวัดผลว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่หรือสนองความต้องการหรือไม่

3) เพื่อตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้ มีข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง การประเมินผลในลักษณะนี้มักจะดำเนินไปในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินการอยู่ เพื่อที่จะพิจารณาว่าองค์ประกอบต่างๆของหลักสูตร เช่น จุดหมาย โครงสร้างเนื้อหา การวัดผล ฯลฯ มีความสอดคล้องและเหมาะสมหรือไม่ สามารถนำมาปฏิบัติในช่วงการนำหลักสูตรไปทดลองใช้หรือในขณะที่การใช้หลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนกำลังดำเนินอยู่ได้มากน้อยเพียงไร ได้ผลเพียงใด และมีปัญหา

อุปสรรคอะไรจะได้เป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรให้มีคุณภาพดีขึ้น ได้ทันเวลาที่

4) เพื่อตัดสินใจว่า การบริหารงานด้านวิชาการและบริหารงานด้านหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่ เพื่อหาแนวทางแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ

5) เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วตามหลักสูตรว่าเป็นไปตามความมุ่งหวังหรือไม่

6) เพื่อหาทางปรับปรุงสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่าง ๆ ในหลักสูตร

7) เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือควรปรับปรุงพัฒนาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเพื่อยกเลิกการใช้หลักสูตรนั้นหมด การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่ง แล้วจึงประเมินเพื่อสรุปผลตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี บรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อยเพียงใด สอดคล้องและสนองความต้องการของสังคมเพียงใด และเหมาะสมกับการนำไปใช้ต่อไปหรือไม่

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร เพื่อหาข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร ความเหมาะสมของบุคลากร เอกสารประกอบหลักสูตร สถานที่เรียน เนื้อหาสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล มีความบกพร่องมากน้อยเพียงใด สอดคล้องและสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมหรือไม่ และเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการหลักสูตร ในการติดตามด้านผลผลิตของหลักสูตรคือ ตัวผู้เรียนว่ามีการพัฒนาได้ตามเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด ควรจะมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงส่วนใด เพื่อให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.3 ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 197-202) ได้กล่าวไว้ว่าขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรควรดำเนินการดังนี้

- 1) ขึ้นกำหนดวัตถุประสงค์และการประเมินหลักสูตร
- 2) ขึ้นวางแผนออกแบบการประเมินผล
 - (1) การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
 - (2) การกำหนดแหล่งข้อมูล
 - (3) การพัฒนาเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - (4) การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน

(5) การกำหนดเวลา

3) ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

5) ขั้นรายงานผลการประเมิน

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546: 256–257) กล่าวถึงขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร ไว้ดังนี้

1) ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมิน การกำหนดจุดมุ่งหมายในการประเมินเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการในการดำเนินการประเมินหลักสูตร ผู้ประเมินต้องกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจนว่าจะประเมินอะไรในส่วนใด ด้วยวัตถุประสงค์อย่างไร เช่น ต้องการประเมินเอกสารหลักสูตรเพื่อดูว่าเอกสารหลักสูตร สมบูรณ์สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพแค่ไหน หรือจะประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ในเรื่องใดแค่ไหนหรือการนำหลักสูตรไปใช้ทั้งหมดหรือจะประเมินหลักสูตรทั้งระบบ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินที่ชัดเจนทำให้เราสามารถกำหนดวิธีการ เครื่องมือและขั้นตอนในการประเมินได้อย่างถูกต้อง และทำให้การประเมินหลักสูตรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลถูกต้องเป็นที่เชื่อถือได้

2) ขั้นกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการที่จะใช้ในการประเมินผล การกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ถูกประเมิน การกำหนดวิธีการที่จะใช้ในการประเมินผลทำให้เราสามารถดำเนินงานไปได้ตามขั้นตอนได้อย่างราบรื่น

3) ขั้นการสร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสิ่งมีความสำคัญที่จะมีผลทำให้การประเมินนั้นน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายอย่าง ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้และสร้างอย่างมีคุณภาพ มีความเชื่อถือได้ และมีความเที่ยงตรงสูง

4) ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นการรวบรวมข้อมูลนั้นผู้ประเมินต้องรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตและระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ ในบางครั้งถ้าจำเป็นต้องอาศัยผู้อื่นในการรวบรวมข้อมูล ควรพิจารณาผู้ที่จะมาทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเหมาะสมเพราะผู้เก็บรวบรวมข้อมูลมีส่วนช่วยให้ข้อมูลที่รวบรวมได้มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ

5) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะต้องกำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูลพิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ที่เหมาะสม แล้วจึงวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

6) ขั้นสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานการประเมิน ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะสรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต้น ผู้ประเมินจะต้องพิจารณารูปแบบของการรายงานผลว่าควรจะเป็นรูปแบบใด และการรายงานผลจะมุ่งเสนอข้อมูลที่บ่งชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่เพียงใด มีส่วนใดบ้างที่ควรแก้ไขปรับปรุงหรือยกเลิก

7) ขั้นนำผลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาหลักสูตรในโอกาสต่อไป

สรุปได้ว่าขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรที่ผู้วิจัยใช้ในการประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม มีดังนี้

- 1) ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน
- 2) ขั้นวางแผนการประเมินและกำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมิน
- 3) ขั้นสร้างเครื่องมือในการประเมิน
- 4) ขั้นรวบรวมข้อมูล
- 5) ขั้นรายงานผลการประเมิน

3.4 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

รูปแบบการประเมินหลักสูตร ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดหรือแบบแผนในการประเมินหลักสูตรที่นักประเมินได้นำเสนอไว้

3.4.1 รูปแบบการประเมินของสเตค (Stake)

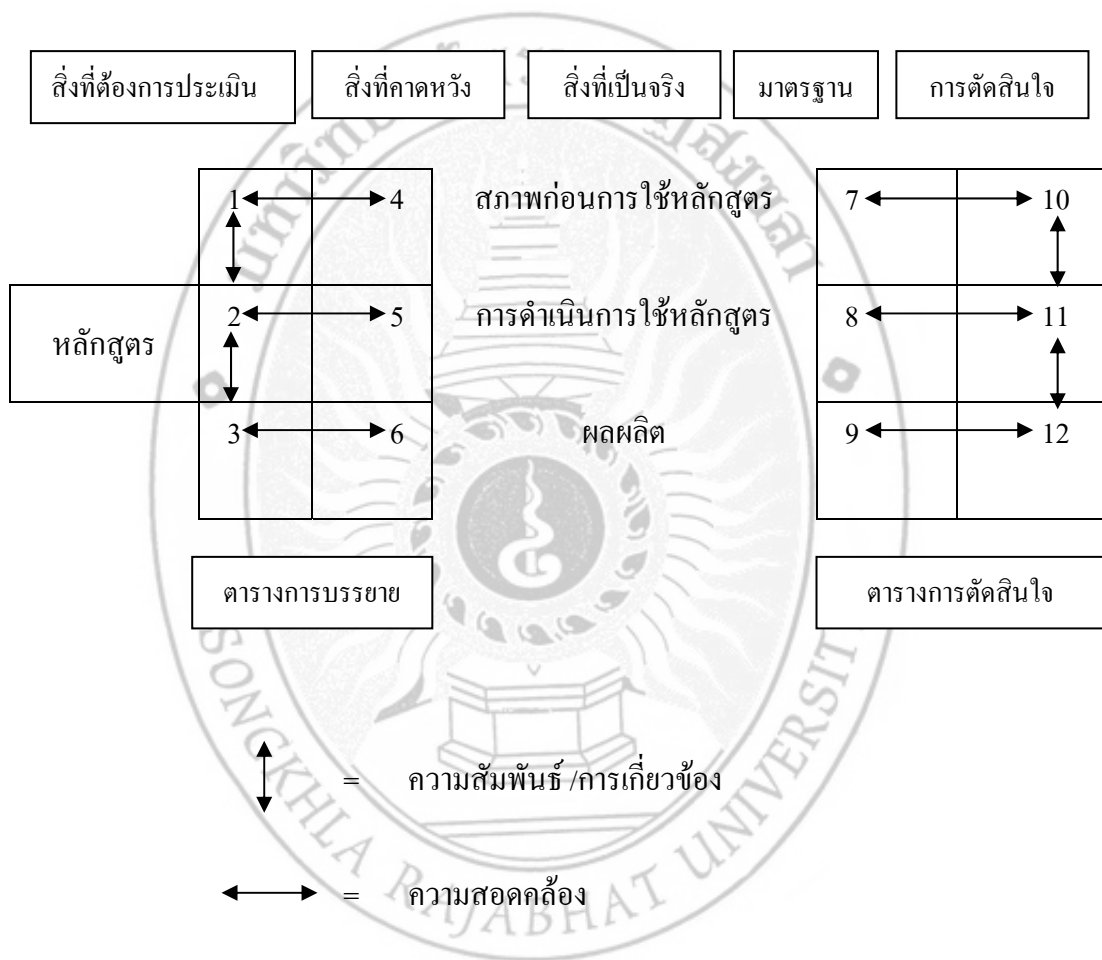
สเตค (Stake, 1967: 523-540) ได้เสนอให้เห็นองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นมาเป็นหลักสูตรแนวความคิดของสเตคแตกต่างจากคนอื่นในด้านที่ว่า ถ้าพบว่าผลผลิตของหลักสูตรไม่ดีแล้วไม่ได้หมายความว่าเนื้อหาของหลักสูตรไม่ดี แต่ผลที่เกิดขึ้นนั้นอาจเกิดจากองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การจัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม ผู้สอนหรือผู้เรียน สเตคได้ให้ความสนใจถึงแหล่งที่จะได้มาของข้อมูลคือ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น หรือสภาพก่อนการใช้หลักสูตรข้อมูลขณะดำเนินการใช้หลักสูตร และผลผลิตของการใช้หลักสูตร องค์ประกอบในการประเมินของสเตค คือ

1) การประเมินสิ่งที่มีอยู่ก่อน (Antecedent) คือ การประเมินสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ก่อนการดำเนินการใช้หลักสูตร ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้อาจเกี่ยวข้องกับผลผลิตหลักสูตร เช่น ลักษณะของผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหาวิชา วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ การจัดระบบบริหาร

2) การประเมินปฏิบัติการ (Transaction) คือ การประเมินความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียน ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้ให้คำปรึกษา รวมทั้งระบบการให้การศึกษา

3) การประเมินผลลัพธ์ (Outcome) ได้แก่ การประเมินความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติ ความคาดหวังของผู้เรียนที่เป็นผลมาจากประสบการณ์ทางการศึกษาผลผลิตของหลักสูตรรวมถึงผลกระทบต่อการสอนของผู้สอน ผู้บริหาร และผู้ให้คำปรึกษา

การเก็บข้อมูล 3 ลักษณะข้างต้น สามารถแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ สิ่งที่คาดหวัง สิ่งที่เกิดขึ้นจริงมาตรฐานที่ใช้ และที่มาของการตัดสินใจของการประเมิน ดังภาพ 4

ภาพ 3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตค

ที่มา: สเตค (Stake, 1967: 523-540 อ้างถึงใน สำอางค์ บุญเกิด, 2545: 25)

ข้อมูลในตารางการบรรยายและตารางการตัดสินใจมีรายละเอียด ดังนี้

- ช่องที่ 1 หมายถึง สภาพที่คาดหวังว่าจะต้องมีอยู่ก่อนการใช้หลักสูตร
- ช่องที่ 2 หมายถึง กระบวนการที่มีประสิทธิภาพ
- ช่องที่ 3 หมายถึง ผลผลิตที่คาดหวัง

ช่องที่ 4 หมายถึง ปัจจัยที่มีอยู่จริงก่อนการเริ่มใช้หลักสูตร

ช่องที่ 5 หมายถึง กระบวนการดำเนินการใช้หลักสูตรที่เป็นจริง

ช่องที่ 6 หมายถึง ผลผลิตที่ได้รับหลังจากการใช้หลักสูตร

ช่องที่ 7 หมายถึง เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินสภาพก่อนการใช้หลักสูตร

ช่องที่ 8 หมายถึง เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินกระบวนการดำเนินการใช้

หลักสูตร

ช่องที่ 9 หมายถึง เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลผลิตของหลักสูตร

ช่องที่ 10 หมายถึง ผลการตัดสินใจเกี่ยวกับการประเมินสภาพปัจจุบันจากการเปรียบเทียบข้อมูลช่องที่ 1 และช่องที่ 4 กับเกณฑ์ในช่องที่ 7

ช่องที่ 11 หมายถึง ผลการตัดสินใจเกี่ยวกับการประเมินกระบวนการดำเนินการใช้หลักสูตรเปรียบเทียบข้อมูลช่องที่ 2 และช่องที่ 4 กับเกณฑ์ในช่องที่ 8

ช่องที่ 12 หมายถึง ผลการตัดสินใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรจากการเปรียบเทียบข้อมูลช่องที่ 3 และช่องที่ 6 กับเกณฑ์ในช่องที่ 9

สำหรับข้อมูลในแนวตั้ง คือ ช่องที่ 1, 2, 3, 4, 5 และช่องที่ 6 ต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อพิจารณาว่าสิ่งที่ป้อนเข้ามามีประสิทธิภาพต่อการใช้หลักสูตรหรือไม่ ส่วนข้อมูลตามแนวนอน คือ ช่องที่ 1 กับช่องที่ 4, ช่องที่ 2 กับช่องที่ 5 และช่องที่ 3 กับช่องที่ 6 จะต้องสอดคล้องกัน ถ้าไม่สอดคล้องกันก็ต้องปรับปรุงในส่วนใดส่วนหนึ่ง หากพบว่ามี ความสอดคล้องกันทั้งในแนวตั้งและแนวนอน แสดงว่าหลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพ

2.5.2 รูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach)

ลี เจ ครอนบาค (Lee J. Cronbach; อ้างถึงใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2535) ให้ความเห็นว่าการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน หน้าที่สำคัญก็คือ การค้นหาว่า ส่วนใดของหลักสูตรที่บกพร่องและต้องปรับปรุงแก้ไข ดังนั้นผู้ประเมินจึงต้องรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น

วิธีการประเมินตามแนวคิดของครอนบาค มี 4 ขั้นคือ

1) การติดตามผล (Follow up studies) เป็นการติดตามดูแลการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2) การวัดทัศนคติ (Attitude measurement) เป็นการวัดโดยการสัมภาษณ์หรือการใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาถึงความเชื่อ ความคิดลึกซึ้ง การยอมรับหรือการไม่ยอมรับ

3) การวัดความสามารถทั่วไป (Proficiency measurement) เป็นการวัดความสามารถทั่วไป โดยใช้แบบสอบมาตรฐาน ข้อสอบแต่ละข้อมีความสำคัญมากกว่าคะแนนรวมเพราะเมื่อรู้ผลแต่ละข้อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนได้ทันที

4) การศึกษากระบวนการ (Process studies) เป็นการศึกษาสิ่งที่เกิดขึ้นในเอกสารหลักสูตรเพื่อนำผลมาใช้ปรับปรุง

2.5.3 รูปแบบการประเมินของสคริเวน (Scriven)

สคริเวน (Scriven, 1967: 39-83) ได้เสนอแนวทางสำหรับการประเมิน 4 แบบ คือ

1) การประเมินย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินที่อยู่ระหว่างการดำเนิน หรือดำเนินการหลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอน

2) การประเมินรวมหรือประเมินรวบยอด (Summative Evaluation) เป็นการประเมินรวบยอดผลสรุปของหลักสูตรจะดำเนินการประเมิน เมื่อสิ้นสุดกระบวนการใช้หลักสูตรแล้ว ทั้งนี้เพื่อเป็นการตัดสินคุณค่าของหลักสูตรตลอดจนหาจุดเด่นหรือจุดบกพร่องของหลักสูตรที่ได้ดำเนินการแล้ว เพื่อนำไปใช้กับหลักสูตรอื่น

3) การประเมินภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ภายในตัวของมันเอง เช่น การประเมินเนื้อหา จุดมุ่งหมาย กระบวนการให้คะแนน และเจตคติของครู เป็นต้น

4) การประเมินผลสำเร็จ (Pay-off Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากสิ่งต่าง ๆ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ใช้ในการดำเนินหลักสูตร เช่น การประเมินผลที่เกิดจากการสอนของครูที่มีต่อนักเรียน หรือผลที่เกิดแก่ครู หรือผลที่เกิดแก่ผู้ปกครอง เป็นต้น

ตามแนวคิดของสคริเวนเกี่ยวกับการประเมินใน 4 แบบดังกล่าวเมื่อนำมาสัมพันธ์กันจะได้ลักษณะผลการประเมินเพื่อการตัดสินใจ 4 ประการดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงรูปแบบการประเมินของสคริเวน (Scriven)

ลักษณะการประเมิน	การประเมินภายใน	การประเมินผลสำเร็จ
การประเมินย่อย	ตัดสินความสมบูรณ์ของเนื้อหาเช่น โครงสร้างลำดับของเนื้อหา	ตัดสินผลที่เกิดระหว่างดำเนินการ เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับ
การประเมินรวม	ตัดสินขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับวัสดุต่าง ๆ	ตัดสินขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับผลที่ เกิดขึ้น

ที่มา: สคริเวน (Scriven, 1967: 39-83 อ้างถึงใน ตำราองค์ บุญเกิด, 2545: 24)

2.5.4 รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler)

ไทเลอร์ (Ralph Tyler) เป็นผู้ที่วางรากฐานการประเมินหลักสูตร โดยเสนอแนะแนวคิดว่าการประเมินหลักสูตรเป็นการเปรียบเทียบว่า พฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ โดยการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบของกระบวนการจัดการศึกษา 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ดังภาพ

ภาพ 4 องค์ประกอบของกระบวนการจัดการศึกษา

ที่มา: ไทเลอร์ (Ralph Tyler, 1949 อ้างถึงใน สุนีย์ ภูพันธ์, 2546: 54)

ไทเลอร์มีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจนรัดกุมและจำเพาะเจาะจงเป็นแนวทางในการประเมินผลในภายหลัง บทบาทของการประเมินหลักสูตรจึงอยู่ที่การดูผลผลิตของหลักสูตรว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่ แนวคิดของไทเลอร์เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรจึงยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal Attainment Model)

ไทเลอร์มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร คือ

1) เพื่อตัดสินใจว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบผลสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ได้ต่อไป ส่วนใดที่ไม่ประสบความสำเร็จควรจะปรับปรุงแก้ไข

2) เพื่อประเมินค่าความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ เพื่อให้สาธารณชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และเข้าใจปัญหาความต้องการของการศึกษาและเพื่อใช้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วย

ด้วยเหตุนี้การประเมินหลักสูตรจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน และการประเมินคุณค่าของหลักสูตรด้วยไทเลอร์ได้จัดลำดับขั้นตอนการเรียนการสอนและการประเมินผลดังนี้

- 1) กำหนดจุดมุ่งหมายอย่างกว้าง ๆ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย (Goal Screens) ได้แก่ความรู้ด้านจิตวิทยาการเรียนรู้และปรัชญาการศึกษา
- 2) กำหนดจุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจนซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดหลังจากจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- 3) กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
- 4) เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่จะทำให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่วางไว้ประสบความสำเร็จ
- 5) ประเมินผลโดยการตัดสินใจด้วยการวัดผลทางการศึกษาหรือการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 6) หากหลักสูตรไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ก็จะต้องมีการตัดสินใจที่จะยกเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตรนั้น แต่ถ้าบรรลุตามจุดมุ่งหมายก็อาจจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อปรับปรุงการกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลง

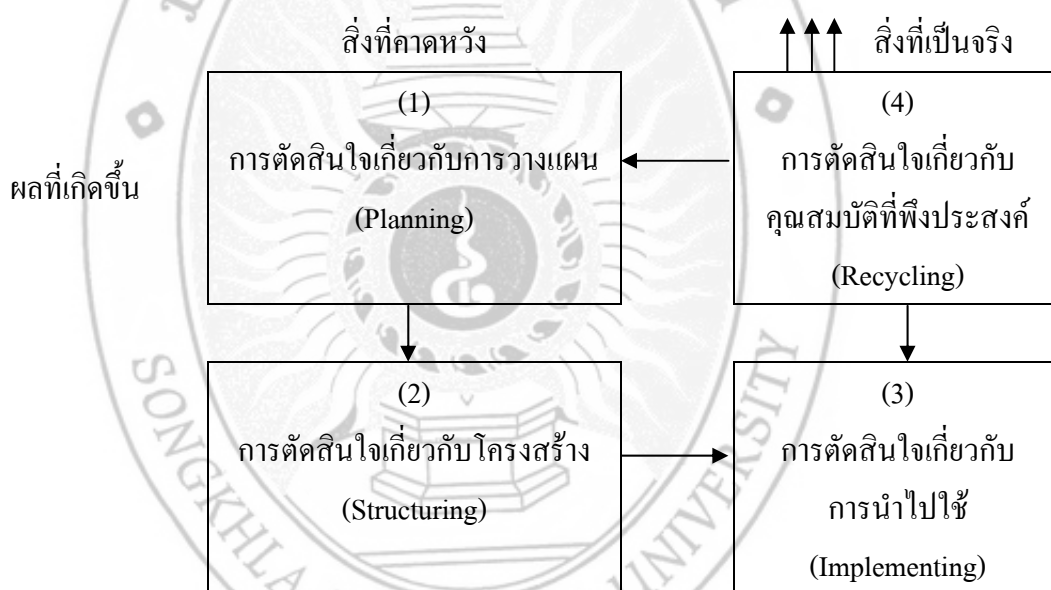
การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์จะเห็นว่าเป็นการยึดความสำเร็จของผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจโดยอาศัยการวัดพฤติกรรมก่อนและหลังเรียน (Pre-Post Measurement) และมีการกำหนดเกณฑ์ไว้ก่อนล่วงหน้าว่า ความสำเร็จจะระดับใด

2.5.5 รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam)

แดเนียล แอล. สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam, 1977 อ้างถึงในสำอังก์ บุญเกิด, 2545: 30) ได้อธิบายความหมายของการประเมินผลการศึกษาเอาไว้ว่าเป็นกระบวนการบรรยายการหาข้อมูล การให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจหาทางเลือก ฉะนั้นรูปแบบการประเมินผล

หลักสูตรตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม จึงเป็นรูปแบบที่เหมาะสมแก่การช่วยตัดสินใจเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุด

ตามปกติสถานการณ์ในการตัดสินใจ (Decision Settings) โดยทั่วไปจะประกอบด้วยมิติที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ 1) มิติด้านข้อมูลที่มีอยู่ (Information Grasp) 2) มิติด้านปริมาณความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้น (Degree of Change) ฉะนั้น ถ้าเรามองสถานการณ์ในการตัดสินใจใน 2 มิติดังกล่าวควบคู่กันไปแล้วก็จะเห็นว่าสถานการณ์ในการตัดสินใจนั้นมีอยู่ 4 อย่างใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ 1) สถานการณ์การตัดสินใจ (Homeostatic) 2) สถานการณ์การตัดสินใจ (Incremental) 3) สถานการณ์การตัดสินใจในระดับมาก (Neomobillistic) และ 4) สถานการณ์การตัดสินใจที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่มากที่สุด (Metamorphosis) ส่วนการตัดสินใจ ถ้าพิจารณาในแง่ของวิธีการกับผลที่เกิดขึ้นและสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงเราอาจจำแนกการตัดสินใจออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

ภาพ 5 แสดงแผนผังประเภทและความสัมพันธ์ของ Stufflebeam ต่อสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เป็นอย่างจริง ที่มา: แดเนียล แอล. สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam), 1977 อ้างในสำอองค์ บุญเกิด, 2545: 30)

1) การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจโดยคาดหวังว่าเราต้องการให้เกิดผลทางการศึกษาอย่างไร

2) การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจโดยคาดหวังว่าถ้าต้องการให้เกิดผลทางการศึกษาตามที่คาดหวังไว้ในข้อ 1 นั้นเราควรจะวางโครงสร้างหรือวางแผนรูปแบบของการใช้หลักสูตรที่พึงประสงค์เอาไว้ได้อย่างไร

3) การตัดสินใจเกี่ยวกับการนำไปใช้ (Implementing Decisions) เป็นการตัดสินใจว่าตามความเป็นจริงนั้นได้มีการนำหลักสูตรไปใช้ตามแนวทางที่คาดหวังเอาไว้หรือไม่มีการควบคุมและแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้วิธีการที่เกิดขึ้นจริงๆ

4) การตัดสินใจเกี่ยวกับคุณสมบัติที่พึงประสงค์ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจหลังจากจบหลักสูตรไปแล้วนั้นจริงๆแล้วนักเรียนมีคุณสมบัติอย่างไรมีความรู้มีทักษะเจตคติ เป็นอย่างไรและตรงตามคาดหวังเอาไว้หรือไม่มีอะไรบ้างที่ต้องรักษาเอาไว้ และมีอะไรบ้างที่ต้องละทิ้งหรือต้องนำมาปรับขยาย

ทั้งหมดที่กล่าวมา 4 ข้อนี้ ตามความคิดของสตีฟเฟิลบีมนั้น การตัดสินใจทุก ๆ เรื่องจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเชิงประเมิน สตีฟเฟิลบีมได้ให้แนวคิดไว้ว่า ในการประเมินผลหลักสูตรนั้นมี สิ่งสำคัญที่เราต้องประเมินอยู่ 4 ด้าน เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นแบบจำลองซิปป์ คือ

1) การประเมินสภาพแวดล้อม เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมากำหนดจุดมุ่งหมาย การประเมินสภาพแวดล้อมจะช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตร รู้ว่าสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีอะไรบ้าง สภาพการที่คาดหวังที่แท้จริงในสภาพแวดล้อมดังกล่าวเป็นอย่างไร มีความต้องการหรือปัญหาอะไรบ้างที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองหรือแก้ไข มีโอกาสและสรรพกำลังที่จำเป็นอะไรบ้างที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการจัดการศึกษาและสืบเนื่องมาจากปัญหาอะไร

2) การประเมินตัวป้อน เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลมาช่วยตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรหรือสรรพกำลังต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุผลตาม

3) การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสืบค้นจุดอ่อนของรูปแบบการดำเนินงานตามที่คาดหวังเอาไว้ หรือจุดอ่อนของการดำเนินงานในชั้นทดลองใช้หลักสูตร เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกวิธีการต่อไป

4) การประเมินผลผลิต มีจุดมุ่งหมายจะตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้นเป็นไปตามที่คาดหวังเอาไว้มากน้อยเพียงใด อาจทำได้โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์สัมพันธ์กับหลักสูตรที่มีอยู่ก็ได้

2.5.6 รูปแบบการประเมินของของโพรวัส (Provus Discrepancy Evaluation Model)

โพรวัส (Provus, 1971: 170-174) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินหลักสูตรซึ่งเรียกว่าการประเมินผลความแตกต่างหรือการประเมินผลความไม่สอดคล้อง (Discrepancy Evaluation) ซึ่งจะประเมินหลักสูตรทั้งหมด 5 ส่วน คือ

1) การออกแบบ (Design)

- 2) ทรัพยากรหรือสิ่งที่เริ่มตั้งไว้เมื่อใช้หลักสูตร (Installation)
- 3) กระบวนการ (Process)
- 4) ผลผลิตของหลักสูตร (Products)
- 5) ค่าใช้จ่ายหรือผลตอบแทน (Cost)

ในแต่ละส่วนจะมีขั้นตอนการประเมินผลเหมือนกัน โดยจะดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

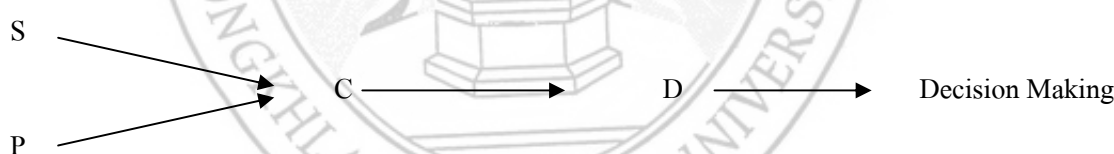
ขั้นที่ 1 ผู้ประเมินจะต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน (Standards-S) ของสิ่งที่ต้องการวัดก่อน เช่น มาตรฐานด้านเนื้อหา เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ผู้ประเมินต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการหรือการปฏิบัติจริงของสิ่งที่ต้องการวัด (Performance – P)

ขั้นที่ 3 ผู้ประเมินนำข้อมูลที่รวบรวมได้ในขั้นที่ 2 มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน (Compare - C)

ขั้นที่ 4 ผู้ประเมินศึกษาความแตกต่างหรือความไม่สอดคล้องระหว่างผลการปฏิบัติจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน (Discrepancy – D)

ขั้นที่ 5 ผู้ประเมินส่งผลการประเมินไปให้ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่าจะยกเลิกการใช้หลักสูตรที่ประเมินหรือปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติหรือเกณฑ์มาตรฐานให้มีคุณภาพดีขึ้น (Decision Making)

ภาพ 6 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวิส

ที่มา: โพรวิส (Provus, 1997: 170-174 อ้างถึงในสำอางค์ บุญเกิด, 2545: 26)

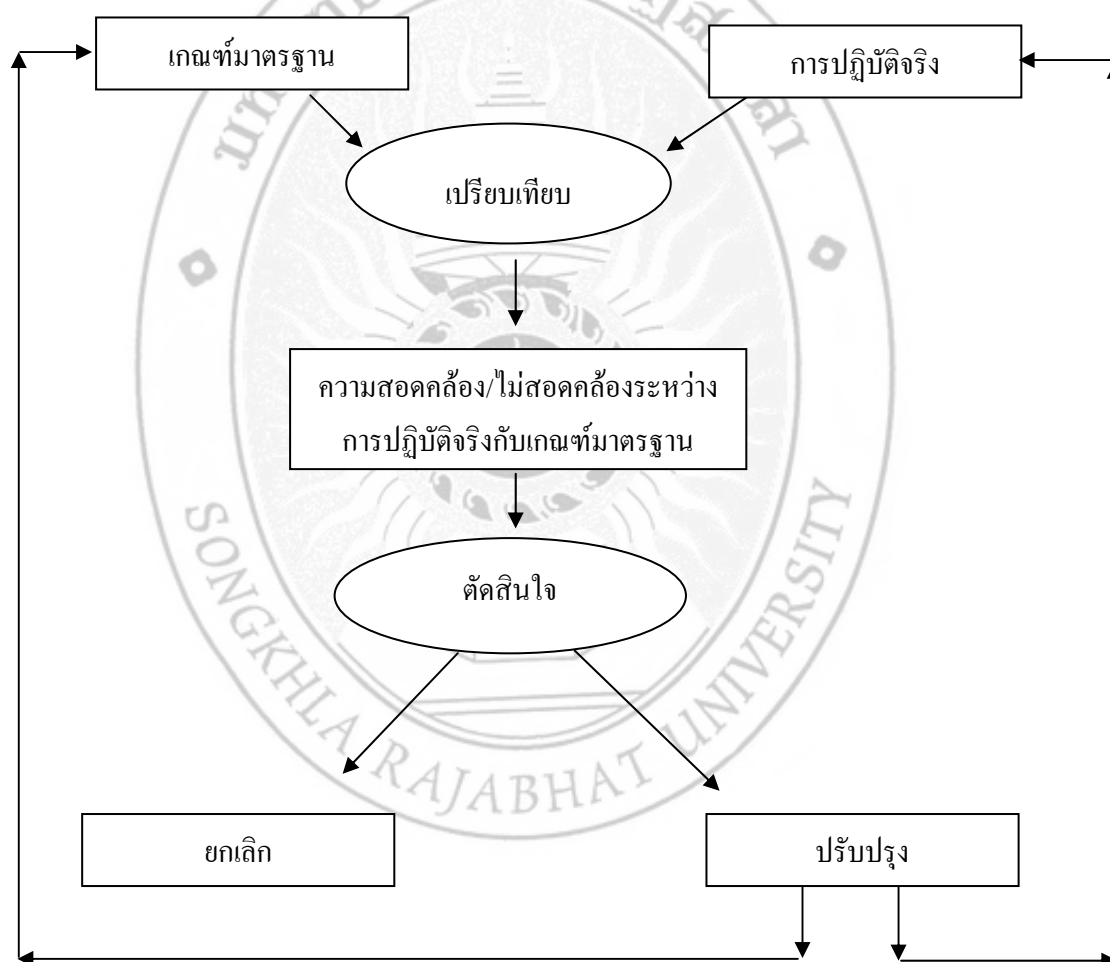
S = Standard เป็นขั้นแรกของการดำเนินการประเมินหลักสูตร กล่าวคือ ผู้ประเมินผลต้องตั้งสิ่งมาตรฐานที่ต้องการวัดไว้ก่อน

P = Performance หลังจากดำเนินการขั้นแรกเรียบร้อยแล้ว ผู้ประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือการปฏิบัติจริง ในสิ่งที่ต้องการวัดมาให้เพียงพอ ข้อมูลที่รวบรวมควรเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นพฤติกรรมที่ชัดเจน

C = Compare เมื่อตั้งมาตรฐานและรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ก็นำข้อมูลมาเปรียบเทียบเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

D = Discrepancy จากการเทียบข้อมูลกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ผู้ประเมินพบว่า มีช่องว่างอะไรที่เกิดขึ้นกับผลที่คาดหวัง

D = Decision Making ผู้ประเมินจะส่งผลประเมินไปให้ผู้ที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งขั้นตอนการประเมินดังกล่าว สามารถอธิบายเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ภาพ 7 แสดงแผนภูมิกระบวนการในการตัดสินใจการประเมินของโปรวัส

ที่มา: โปรวัส (Provus, 1971: 170-174 อ้างถึงในสำอองศ์ บุญเกิด, 2545: 27)

แบบการประเมินผลหลักสูตรของโพรวัตน์ นับว่าสะดวกแก่ผู้ประเมินหลายประเภทและเป็นกระบวนการที่ส่งให้เห็นถึงผู้บริหารจะตัดสินใจใช้หรือไม่ หรือจะปรับปรุงเพิ่มเติมหรือจะหยิบยกข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งมาพิจารณา

2.5.7 รูปแบบการประเมินของแฮมมอนด์ (Hammond)

โรเบิร์ต แฮมมอนด์ (Robert Hammonad) มีแนวคิดในการประเมินหลักสูตร โดยยึดจุดประสงค์หลักคล้ายไทเลอร์แต่แฮมมอนด์ได้เสนอแนวคิดที่ต่างจากไทเลอร์โดยที่แฮมมอนด์เสนอว่าโครงสร้างสำหรับการประเมินนั้นประกอบด้วยมิติใหญ่ ๆ หลายมิติด้วยกัน แต่ละมิติก็จะประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ ๆ อีกหลายตัวแปร ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตรขึ้นอยู่กับภาวะสัมพันธ (Internation) ระหว่างตัวแปรในมิติต่าง ๆ เหล่านี้ มิติทั้ง 3 ได้แก่ มิติด้านการเรียนการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรม

1) มิติด้านการสอน ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 5 ตัวแปรคือ

(1) การจัดชั้นเรียนและตารางสอน คือการจัดครูและนักเรียนให้พบกันและดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งการจัดในส่วนนี้จะต้องคำนึงถึงเวลาและสถานที่ด้วย

(2) เนื้อหาวิชา หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จะนำมาจัดการเรียนการสอนการจัดลำดับเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะของผู้เรียนและชั้นเรียนแต่ละระดับ

(3) วิธีการ หมายถึง หลักการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน

(4) สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ หมายถึง สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือและอุปกรณ์พิเศษ ห้องปฏิบัติการ วัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ รวมถึงสิ่งที่มีผลต่อการใช้หลักสูตรและการสอนด้านอื่น ๆ

(5) งบประมาณ หมายถึง เงินที่ใช้เพียงเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน การซ่อมแซม เงินเดือนครู ค่าจ้างบุคลากรที่จะทำให้งานการใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จ

2) มิติด้านสถาบัน ประกอบด้วยตัวแปรที่ควรคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร 5 ตัวแปร คือ

(1) นักเรียนมีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา ความสนใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สุขภาพกายและสุขภาพจิต ภูมิหลังทางครอบครัว

(2) ครูมีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตรได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์ทางการสอน เงินเดือน กิจกรรมที่ทำเวลาว่างการฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในช่วงเวลา 1-3 ปี และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

(3) ผู้บริหาร มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์ทางการบริหาร เงินเดือน ลักษณะทางบุคลิกภาพ การฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในช่วง 1-3 ปีและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

(4) ผู้เชี่ยวชาญมีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตรได้แก่ อายุ เพศ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ลักษณะของการให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือ ลักษณะทางบุคลิกภาพ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

(5) ครอบครั้ว มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ สถานภาพการสมรส ขนาดของครอบครัว รายได้ สถานที่อยู่ การศึกษา การเป็นสมาชิกของสมาคม การโยกย้าย จำนวนบุตรที่อยู่ในโรงเรียนนี้ และจำนวนญาติที่อยู่ร่วมโรงเรียน

(6) ชุมชน มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตรได้แก่ สภาพชุมชน ประชากร การกระจายของอายุของประชากร ความเชื่อ (ค่านิยม ประเพณี ศาสนา) ลักษณะทางเศรษฐกิจ สภาพการให้บริการสุขภาพอนามัยและการรับนวัตกรรมเทคโนโลยี

3) มิติด้านพฤติกรรม มีองค์ประกอบของพฤติกรรม 3 ด้านคือพฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านทักษะ (Psychomotor Domain) และพฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective Domain)

จากการศึกษารูปแบบการประเมินหลักสูตรมีหลายรูปแบบการประเมินซึ่งมีแนวทางการประเมินที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน แต่ละรูปแบบการประเมินก็มีความเหมาะสมเฉพาะขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการประเมิน ในส่วนของการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดการประเมินหลักสูตรของสเตค (Stake, 1967 : 523-540) ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะว่าแนวคิดประเมินของสเตค มีข้อดีคือในส่วนของผู้ใช้หลักสูตรที่ไม่สามารถตัดสินคุณค่าของหลักสูตรได้ว่ามีคุณภาพหรือความเหมาะสมหรือไม่เพราะขาดความเชี่ยวชาญอย่างแท้เกี่ยวกับหลักสูตร ดังนั้นผู้วิจัยเข้าไปช่วยในการหาข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรและช่วยตัดสินคุณค่าของหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในฐานผู้เชี่ยวชาญ โดยการประเมินใน 3 ด้าน คือ

(1) การประเมินด้านสิ่งที่มีมาก่อน หมายถึง การรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้พิจารณาความสอดคล้องเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร สารการเรียนรู้พื้นฐาน สารการเรียนรู้เพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

(2) การประเมินด้านกระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาพิจารณาความสอดคล้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การส่งเสริมสนับสนุน และการจัดการเรียนการสอน

(3) การประเมินด้านผลผลิต หมายถึง การรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้พิจารณาความสอดคล้องเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อหลักสูตร และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2552 (ภาคเรียนที่ 1) สารสังคัมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม

ตอนที่ 4 สารสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา

โรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนาเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย โดยจัดการศึกษาระดับปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 325 คน ครูผู้สอนจำนวน 20 คน ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบและรายละเอียด ดังนี้

4.1 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา

4.1.1 วิสัยทัศน์

โรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา มีระบบบริหารจัดการที่ดีโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม พัฒนาบุคลากรให้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ผลิตและใช้สื่อในการเรียนการสอน จัดกระบวนการเรียนรู้ส่งเสริมด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมให้ผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติ มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาคือ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยและพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (โรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา, 2551)

4.1.2 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

โรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ดังนี้

1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบเพื่อนำไปสู่ การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสมและมีคุณธรรม

4.1.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

โรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกดังนี้

1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

- 2) ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) มีวินัย
- 4) ใฝ่เรียนรู้
- 5) อยู่อย่างพอเพียง
- 6) มุ่งมั่นในการทำงาน
- 7) รักความเป็นไทย
- 8) มีจิตสาธารณะ

4.1.4 โครงสร้างหลักสูตร

ตาราง 2 แสดงโครงสร้างเวลาเรียนของโรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา

กลุ่มสาระการ เรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน								
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น		
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ม.1	ม.2	ม.3
● กลุ่มสาระ การเรียนรู้									
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)
สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม	160	160	160	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)
สุขศึกษาและ พลศึกษา	80	80	80	80	80	80	80 (2นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)

ตาราง 2 แสดงโครงสร้างเวลาเรียนของโรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา (ต่อ)

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน								
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น		
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม. 1	ม. 2	ม. 3
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80	80	80	80
							(2 นก.)	(2 นก.)	(2 นก.)
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80	80	80	80
							(2 นก.)	(2 นก.)	(2 นก.)
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80	120	120	120
							(3 นก.)	(3 นก.)	(3 นก.)
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	800	800	800	800	800	800	840	840	840
							(21 นก.)	(21 นก.)	(21 นก.)
● กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน									
● รายวิชา/กิจกรรม ที่สถานศึกษาจัด เพิ่มเติม ตามความ พร้อมและจุดเน้น	120	120	120	120	120	120	120	120	120
				ป.1-ป.3 ไม่มี			ปีละไม่เกิน 240 ชั่วโมง		
				ป.4 – ป. 6 ปีละไม่เกิน 80 ชั่วโมง					
รวมเวลาเรียน ทั้งหมด				ไม่เกิน 1,000 ชั่วโมง/ปี			ไม่เกิน 1,200 ชั่วโมง/ปี		

ที่มา: หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา

4.2 หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

คำอธิบายรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แต่ละระดับชั้นมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 160 ชั่วโมง

1) สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม

(1) ศึกษาความหมายของศาสนาอิสลาม การกำเนิดของนบีมุฮัมมัด ชื่อสถานที่ของบรรดาอัครทูต 25 ท่าน หลักจริยธรรมและคุณค่าจริยธรรมจากประวัติของท่านนบีมุฮัมมัด เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของจริยธรรม

(2) ศึกษาพหุชนะ สาระภาษาอาหรับและหรือภาษามลายูที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาอัล-กุรอานศาสนาอิสลาม

(3) ศึกษาหลักการศรัทธาเกี่ยวกับอิสลาม ในฐานะศาสนาของอัลลอฮ์ หลักศรัทธา 6 ประการ อันประกอบด้วย การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ รัสูล มลาอิกะฮ์ คัมภีร์ วันอาคิเราะฮ์ และกอลูอ กอดร์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจว่าอิสลามเป็นศาสนาของอัลลอฮ์และมีหลักการศรัทธาที่ถูกต้อง

(4) ศึกษาจริยธรรมเกี่ยวกับการกล่าวและตอบสลาม การสนทนากับเพื่อนและผู้อาวุโส การฟัง พูด ยืน นั่ง เดิน รับประทานอาหาร และดูอาบางบท รวมทั้งการรักษาความสะอาดร่างกาย และเครื่องนุ่งห่ม เพื่อให้สามารถนำมาขยายท่างต่างๆ ของอิสลามเกี่ยวกับการทักทาย การสนทนา และการแสดงออกในอิริยาบถต่าง ๆ มาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับวัย

(5) ศึกษาเกี่ยวกับหลักการอิสลาม 5 ประการ คำกล่าวปฏิญาณตน น้ำความสะอาด การอาบน้ำละหมาดและการละหมาดฟิรดู เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติศาสนกิจได้ตามบทบัญญัติอิสลามและการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

(6) ศึกษา ฟีกอ่าน ท่องจำอัล-กุรอาน และดูอา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้

2) สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

(1) รู้หลักการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน กตัญญูกตเวทีและเคารพรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่และครู รู้จักกล่าวคำขอบคุณ ขอโทษ การไหว้ผู้ใหญ่ ปฏิบัติตาม ข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบของครอบครัวและโรงเรียน ประโยชน์ของการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน ลักษณะความสามารถและลักษณะ ความดีของตนเองและผู้อื่น ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความขยัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

และช่วยเหลือผู้อื่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา เข้าใจผลของการกระทำความดี ภาณุมีใจ มีความสุข ได้รับการชื่นชม ยกย่องบอกระโยชน์และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัวและโรงเรียน ยกตัวอย่างความสามารถและความดีของตนเอง ผู้อื่นและบอกผลจากการกระทำนั้น

(2) มีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวและโรงเรียน มีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีระเบียบ วินัย มีน้ำใจ

3) สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

(1) รู้จักสินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ดินสอ กระดาษ ยาสีฟัน สินค้าและบริการที่ได้มาโดยไม่ใช้เงิน เช่น มีผู้ให้หรือการใช้ของแลกเปลี่ยน สินค้าและบริการที่ได้มาจากการใช้เงินซื้อ ใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการให้คุ้มค่า การใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวัน เพื่อซื้อสินค้าและบริการ เข้าใจประโยชน์ของการใช้จ่ายเงินที่ไม่เกินตัว ประโยชน์ของการออม โทษของการใช้จ่ายเงินเกินตัว วางแผนการใช้จ่าย ทรัพยากรที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ดินสอ กระดาษ เสื้อผ้า อาหาร ทรัพยากรส่วนรวม เช่น โต๊ะ เก้าอี้ น้กรเรียน สาธารณูปโภคต่าง ๆ วิธีการใช้ทรัพยากร ทั้งของส่วนตัวและส่วนรวมอย่างถูกต้องและประหยัดและคุ้มค่า

(2) ระบุสินค้าและบริการที่ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ยกตัวอย่าง การใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวันที่ไม่เกินตัวและเห็นประโยชน์ของการออม ยกตัวอย่างการใช้ ทรัพยากรในชีวิตประจำวันอย่างประหยัด

4) สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

(1) เข้าใจชื่อ วัน เดือน ปี ตามระบบสุริยคติที่ปรากฏในปฏิทิน ชื่อ วัน เดือน ปี ตามระบบจันทรคติในปฏิทิน ช่วงเวลาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เช้าวันนี้ ตอนเย็น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน เช่น รับประทานอาหารเช้า นอน เข้านอน เรียนหนังสือ เล่นกีฬา ฯลฯ ใช้คำบอกช่วงเวลา แสดงลำดับเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นได้ วิธีการสืบค้นประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัวอย่างง่าย ๆ การบอกเล่าประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัวอย่างสั้น ๆ บอกวัน เดือน ปี และการนับช่วงเวลาตามปฏิทินที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เรียงลำดับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ตามวันเวลาที่เกิดขึ้น บอกประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัวโดยสอบถามผู้เกี่ยวข้อง ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สิ่งของ เครื่องใช้ หรือการดำเนินชีวิตของอดีตกับปัจจุบันที่เป็นรูปธรรมและใกล้ตัวเด็ก เช่น การใช้ควาย ไถนา รถไถนา เตาไฟดิน ถนอม เหวียน- รถอีแต๋น สาเหตุและผลของการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ตามกาลเวลา เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในครอบครัว เช่น การย้ายบ้าน การหย่าร้าง การสูญเสียบุคคลในครอบครัว ความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์ที่สำคัญของชาติไทย ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ธงชาติ เพลงชาติ พระพุทธรูป

พระบรมฉายาลักษณ์) การเคารพธงชาติ การร้องเพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี เคารพ ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน เอกลักษณ์อื่น ๆ เช่น แผนที่ประเทศไทย ประเพณีไทย อาหารไทย (อาหารไทยที่ต่างชาติดียกย่อง เช่น ต้มยำกุ้ง ผัดไทย) ที่มีความภาคภูมิใจ และมีส่วนร่วมที่จะอนุรักษ์ไว้

(2) บอกการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สิ่งของ เครื่องใช้ หรือ การดำเนินชีวิตของตนเองกับสมัยของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายายบอกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ที่มีผลกระทบต่อตนเองในปัจจุบัน อธิบายความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์สำคัญของชาติ ไทยและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง บอกสถานที่สำคัญซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมในชุมชนระบุงที่ตนรัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่น

5) สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

(1) รู้จักสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น เข้าใจความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ระยะ ทิศของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เช่น ที่อยู่อาศัย บ้าน เพื่อนบ้าน ต้นไม้ ถนน พุงนา ไร่ สวน ที่ราบ ภูเขา แหล่งน้ำ ทิศหลัก (เหนือ ตะวันออก ใต้ ตะวันตก) และที่ตั้งของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว แผนผังแสดงตำแหน่งสิ่งต่าง ๆ ในห้องเรียน เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของ สภาพอากาศในรอบวัน เช่น กลางวัน กลางคืน ความร้อนของอากาศ ฝน-เมฆ-ลม ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศมีผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ เช่น ที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งกายและอาหาร การเปลี่ยนแปลง ของสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวการรู้เท่าทันสิ่งแวดล้อมและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม

(2) แยกแยะสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ระบุนความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ระยะ ทิศของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ระบุนิสัยหลักและที่ตั้งของสิ่ง ต่าง ๆ ใช้แผนผังง่าย ๆ ในการแสดงตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ในห้องเรียน สังเกตและบอกการเปลี่ยนแปลง ของสภาพอากาศในรอบวัน บอกสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดตามธรรมชาติที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ สังเกตและเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง ของสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัว

(3) มีส่วนร่วมในการจัดระเบียบสิ่งแวดล้อมที่บ้านและชั้นเรียน

4.2.2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 160 ชั่วโมง

1) สารที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

(1) ศึกษาความหมาย องค์ประกอบของศาสนาอิสลาม ประวัติท่านนบี มุฮัมมัด คือละฯ ตั้งแต่วัยเยาว์จนกระทั่งวัยหนุ่ม หลักจริยธรรมและคุณค่าจริยธรรมจากท่านนบี มุฮัมมัด เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของจริยธรรม

(2) ศึกษาพื้นฐานการอ่านเขียนคำภาษาอาหรับและหรือภาษามลายูที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระสามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาอัล-กุรอานและศาสนาอิสลาม

(3) ศึกษาหลักการศรัทธาเกี่ยวกับความเป็นมาของศาสนาอิสลามและหลักศรัทธา 6 ประการ อันประกอบด้วยการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ รอสูล มลาอิกะฮ์ วันอาคีรอฮ์และกอฎู กอด้รเพื่อให้รู้ความเป็นมาของศาสนาอิสลามและมีหลักการศรัทธาที่ถูกต้อง

(4) ศึกษาจริยธรรมเกี่ยวกับมารยาทในการเข้า-ออกบ้าน และมัสยิดห้องน้ การนอน และคูอาบางบท การรักษาความสะอาดร่างกาย เครื่องนุ่งห่มและห้องเรียน รวมทั้งมารยาทที่พึงมีต่อบุพการีและผู้มีพระคุณทั้งหลาย เพื่อให้สามารถนำมารยาทของอิสลามเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนรู้วิธีการรักษาความสะอาดของร่างกาย เครื่องนุ่งห่มและห้องเรียน รู้จักการวางตนต่อบุพการีและผู้มีพระคุณตามบทบัญญัติแห่งอิสลาม

(5) ศึกษา อบรม ท่องจำอัล-กุรอานและคูอา เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้

(6) ศึกษาเกี่ยวกับน้ำ การอาบน้ำละหมาด การละหมาด ญุมฮูร ละหมาดฟิรดู อาหาร เครื่องดื่มที่ฮาลาลและฮารอม เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติศาสนกิจตามบทบัญญัติและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2) สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในครอบครัว โรงเรียน สถานศึกษา หน้าที่สาธารณะ ปฏิบัติตนตามมารยาทไทย แสดงพฤติกรรมในการยอมรับความคิด ความเชื่อและการปฏิบัติของบุคคลอื่นที่แตกต่างกันโดยปราศจากอคติ การยอมรับความแตกต่างของคนในสังคม ในเรื่อง ความคิด ความเชื่อ ความสามารถและการปฏิบัติตนของบุคคลอื่นที่แตกต่างกัน เคารพในสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น สิทธิส่วนบุคคล อธิบายความสัมพันธ์ของตนเอง และสมาชิกในครอบครัวในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ระบุผู้มีบทบาท อำนาจในการตัดสินใจในโรงเรียน และชุมชน ผู้มีบทบาท อำนาจในการตัดสินใจในโรงเรียน และชุมชน

3) สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์

(1) ระบุทรัพยากรที่นำมาผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ทรัพยากรที่นำมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ในครอบครัวและโรงเรียน ผลของการใช้ทรัพยากรในการผลิตที่หลากหลายที่มีต่อราคา คุณค่าและประโยชน์ของสินค้าและบริการ รวมทั้งสิ่งแวดล้อม บอกที่มาของรายได้และรายจ่ายของตนเองและครอบครัวการประกอบอาชีพของ

ครอบครัว การแสวงหารายได้ที่สุจริตและเหมาะสม รายได้และรายจ่ายในภาพรวมของครอบครัว รายได้และรายจ่ายของตนเอง บันทึกการรับรายจ่ายของตนเอง วิธีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเองอย่างง่าย ๆ รายการของรายรับที่เป็นรายได้ที่เหมาะสม และไม่เหมาะสม รายการของรายจ่ายที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม สรุปผลดีของการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับรายได้และการออมที่มาของรายได้ที่สุจริต การใช้จ่ายที่เหมาะสม ผลดีของการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับรายได้ การออมและผลดีของการออม การนำเงินที่เหลือมาใช้ให้เกิดประโยชน์ อธิบายการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการโดยวิธีต่าง ๆ

(2) ความหมายและความสำคัญของการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ลักษณะของการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ โดยไม่ใช้เงินรวมทั้งการแบ่งปัน การช่วยเหลือ ลักษณะการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการโดยการใช้เงินบอกความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ความหมายและบทบาทของผู้ซื้อและผู้ขาย ผู้ผลิตและผู้บริโภคพอสังเขป ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ทำให้สังคมสงบสุข และประเทศมั่นคง

4) สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

ใช้คำระยะเวลาที่แสดงเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต วันสำคัญที่ปรากฏในปฏิทินที่แสดงเหตุการณ์สำคัญในอดีตและปัจจุบัน ใช้คำบอกช่วงเวลา อดีต ปัจจุบัน อนาคต แสดงเหตุการณ์ได้ ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในชีวิตของตนเองโดยใช้หลักฐาน ที่เกี่ยวข้อง วิธีการสืบค้นเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้ว ที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว โดยใช้หลักฐานที่เกี่ยวข้อง สุนัขบัตร ทะเบียนบ้าน ใช้คำที่บอกช่วงเวลาแสดงเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวหรือในชีวิตตนเอง ใช้เส้นเวลา (Time Line) ลำดับเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นได้ สืบค้นถึงการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตประจำวันของคนในชุมชนของตนจากอดีตถึงปัจจุบัน วิธีการสืบค้นข้อมูลอย่างง่าย ๆ วิถีชีวิตของคนในชุมชน สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชน อธิบายผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ที่มีต่อวิถีชีวิตของคน ในชุมชนการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของคนในชุมชนทางด้านต่าง ๆ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อ วิถีชีวิตของคนในชุมชนระบอบบุคคลที่ทำประโยชน์ต่อท้องถิ่นหรือประเทศชาติ บุคคลในท้องถิ่นที่ทำคุณประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรม และความมั่นคงของ ท้องถิ่นและประเทศชาติ ในอดีตที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง ผลงานของบุคคลในท้องถิ่นที่น่าภาคภูมิใจ ยกตัวอย่างวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทยที่ภาคภูมิใจและควรอนุรักษ์ไว้ ตัวอย่างของวัฒนธรรม ประเพณีไทยคุณค่าของวัฒนธรรมและประเพณีไทย ที่มีต่อสังคมไทย ภูมิปัญญาของคนไทยในท้องถิ่นของนักเรียน

5) สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

ระบุสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นธรรมชาติกับที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งปรากฏระหว่างโรงเรียนกับบ้าน สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นธรรมชาติกับที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งปรากฏระหว่างโรงเรียนกับบ้าน ระบุตำแหน่งอย่างง่ายและลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏในโลก แผนที่ แผนที่ และภาพถ่าย ตำแหน่งอย่างง่ายและลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏในโลก แผนที่ แผนที่ และภาพถ่าย เช่น ภูเขา ที่ราบ แม่น้ำ ดินไม้ อากาศ ทะเล อธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ เช่น ข้างขึ้น ข้างแรม ฤดูกาลต่าง ๆ อธิบายความสำคัญและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม คุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ คุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางสังคม แยกแยะและใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วไม่หมดไปและที่ใช้แล้วหมดไปได้อย่างคุ้มค่า ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ใช้แล้วหมดไป ใช้แล้วไม่หมด ใช้แล้วมีการเกิดขึ้นมา ทดแทนหรือรักษาไว้ได้ วิธีใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า อธิบายความสัมพันธ์ของฤดูกาลกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ความสัมพันธ์ของฤดูกาลกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม การรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

4.2.3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 160 ชั่วโมง

1) สารที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

(1) ศึกษาความเป็นมา องค์ประกอบของศาสนาอิสลาม ประวัติท่านนบี มุฮัมมัด คือละฯ การรับวะฮยู การเผยแผร์ หลักจริยธรรมและคุณค่าจริยธรรม จากประวัติของ นบีมุฮัมมัด เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าจริยธรรม

(2) ฝึกทักษะการอ่าน เขียน คำภาษาอาหรับและหรือภาษามลายูเกี่ยวกับศาสนา อิสลาม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษา อัล-กุรอานและศาสนาอิสลาม

(3) ศึกษาหลักการศรัทธา เกี่ยวกับความสำคัญของศาสนาอิสลามที่มีต่อตนเอง หลักศรัทธาหกประการ ประกอบด้วย การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ราซูล มลาอิกะฮ์ คัมภีร์ วัน อากีรอฮ์ และกอฎอ กอดัร

(4) ศึกษาและท่องจำพระนามบางส่วนของอัลลอฮ์ เพื่อให้เกิดการตระหนัก ในความสำคัญของศาสนาต่อตนเองและชาวซึ่งในพระนามของอัลลอฮ์

(5) ศึกษาจริยธรรมเกี่ยวกับมารยาทในการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี การฟัง การอ่าน อัล-กุรอานและใช้คู่มือบางบท เรียนรู้เกี่ยวกับการรักษาความสะอาดร่างกาย เครื่องนุ่มห่ม ห้องเรียนและที่อยู่อาศัย ตลอดจนศึกษามารยาทที่พึงมีต่อญาติพี่น้องและผู้อาวุโส เพื่อให้สามารถนำมารยาทของอิสลามมาใช้ได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ

(6) ศึกษาฝึกอ่าน ท่องจำอัล-กุรอานและคูหา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้

(7) ศึกษาเกี่ยวกับการอะซาน อิกมะฮ์ ละหมาดฟรุฎและอาหาร เครื่องดื่มที่มีฮาลาลและฮารอมเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจปฏิบัติศาสนกิจตามบทบัญญัติอิสลามและการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

2) สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม จริยธรรม

มีความรู้ประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัว เช่น การแสดงความเคารพและการเชื่อฟังผู้ใหญ่ การกระทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น การเข้าร่วมประเพณีทางศาสนา ประเพณีเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น พฤติกรรมของตนเองและเพื่อน ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การทักทาย การทำความเคารพ การปฏิบัติตาม ศาสนพิธี การรับประทานอาหาร การใช้ภาษา (ภาษาถิ่นกับภาษาราชการและภาษาอื่นๆ ฯลฯ) สาเหตุที่ทำให้พฤติกรรม การดำเนินชีวิตในปัจจุบันของนักเรียนและผู้อื่นแตกต่างกันวันหยุดราชการที่สำคัญ เช่น วันหยุดเกี่ยวกับชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น วันจักรี วันรัฐธรรมนูญวันฉัตรมงคลวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันหยุดราชการเกี่ยวกับศาสนาเช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันหยุดราชการเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรม เช่น วันสงกรานต์ วันพืชมงคลบុคคคคที่มีผลงานเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตนลักษณะผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่น บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามกระบวนการประชาธิปไตยการออกเสียงโดยตรงและการเลือกตัวแทนออกเสียง การตัดสินใจของบุคคลและกลุ่มที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน โรงเรียน และชุมชน การเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน เช่น การเลือกหัวหน้าห้อง การเลือก คณะกรรมการห้องเรียน การเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน เช่น เลือกประธานนักเรียน เลือกคณะกรรมการนักเรียน การเปลี่ยนแปลงในชุมชน เช่น การเลือกผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิก อบต. อบจ. สรุปรประโยชน์และปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัว และท้องถิ่นบอกพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของตนเอง และผู้อื่นที่อยู่ในกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลาย อธิบายความสำคัญของวันหยุดราชการที่สำคัญ ยกตัวอย่างบุคคลซึ่งมีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตน ระบุบทบาทหน้าที่ของสมาชิกของชุมชนใน

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ตามกระบวนการประชาธิปไตยวิเคราะห์ความแตกต่างของกระบวนการการตัดสินใจในชั้นเรียน/โรงเรียนและชุมชน โดยวิธีการออกเสียงโดยตรงและการเลือกตัวแทนออกเสียงยกตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน/โรงเรียนและชุมชนที่เป็นผลจากการตัดสินใจของบุคคลและกลุ่ม

3) สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มีความรู้ในเรื่องสินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีวิตที่ เรียกว่าปัจจัย 4 สินค้าที่ เป็นความต้องการของมนุษย์อาจ เป็นสินค้าที่จำเป็นหรือไม่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ประโยชน์และ คุณค่าของสินค้าและบริการ ที่สนองความต้องการของมนุษย์ หลักการเลือกสินค้าที่จำเป็น ความหมายของผู้ผลิตและผู้บริโภค ใช้บัญชีรับจ่ายวิเคราะห์การใช้จ่ายที่จำเป็นและเหมาะสม วางแผนการใช้จ่ายเงินของตนเอง วางแผนการแสวงหารายได้ที่สุจริตและเหมาะสม วางแผนการนำ เงินที่เหลือจ่ายมาใช้อย่างเหมาะสม ความหมายของผู้ผลิตและผู้บริโภค ความหมายของสินค้าและ บริการ ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่เกิดจากความหายากของทรัพยากรกับความต้องการ ของมนุษย์ที่มีไม่จำกัดสินค้าและบริการที่ภาครัฐทุกระดับ จัดหาและให้บริการแก่ประชาชน เช่น ถนน โรงเรียน สวนสาธารณะ การสาธารณสุข การบรรเทาสาธารณภัยและความสำคัญของภาษีที่รัฐ นำมาสร้างเจริญและให้บริการแก่ประชาชน ตัวอย่างของภาษี เช่น ภาษียาได้บุคคลธรรมดา ภาษีมูลค่าเพิ่ม ฯลฯ บทบาทหน้าที่ของประชาชนในการเสียภาษีธรรมาภิบาลความสำคัญและผลกระทบ ของการแข่งขันทางการค้าที่มีผลทำให้ราคาสินค้าลดลง จำแนกความต้องการและความจำเป็นใน การใช้สินค้าและบริการในการดำรงชีวิตวิเคราะห์การใช้จ่ายของตนเองอธิบายได้ว่าทรัพยากรที่มีอยู่ จำกัดมีผลต่อการผลิตและบริการ สินค้าและบริการบอกสินค้าและบริการที่รัฐจัดหาและให้บริการ แก่ประชาชนบอกความสำคัญของภาษีและบทบาทของประชาชนในการเสียภาษีอธิบายเหตุผล การแข่งขันทางการค้าที่มีผลทำให้ราคาสินค้าลดลง

4) สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

ที่มาของศักราชที่ปรากฏในปฏิทิน เช่น พุทธศักราช คริสต์ศักราชอย่างสังเขป (ถ้าเป็นมุสลิมควรเรียนฮิจเราะห์ศักราชด้วย) วิธีการเทียบ พ.ศ. เป็น ค.ศ. หรือ ค.ศ. เป็น พ.ศ. ตัวอย่าง การเทียบศักราชในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น ปีเกิดของนักเรียน เป็นต้นวิธีการ สืบค้นเหตุการณ์สำคัญของโรงเรียนและชุมชนโดยใช้หลักฐาน และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ใช้เส้น เวลา (Time Line) ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและชุมชนปัจจัยการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยทางภูมิศาสตร์และปัจจัยทางสังคม เช่น ความเจริญทางเทคโนโลยี การคมนาคม ความปลอดภัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของชุมชนทั้งปัจจัยทางภูมิศาสตร์และปัจจัยทาง สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนของตนที่เกิดจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์และปัจจัยทาง

สังคมชนบทธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนอื่นๆ ที่มีความเหมือนและความต่างกับชุมชนของตนเอง พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ โดยสังเขปของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย สุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตามลำดับ อาณาจักรไทยอื่นๆ ที่ผนวกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทย เช่น ล้านนา นครศรีธรรมราช พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระบรมราชินีนาถโดยสังเขป วิศวกรรมของบรรพบุรุษไทยที่มีส่วนปกป้องประเทศชาติ เช่น ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร ชาวบ้านบางระจัน พระยาพิชัยดาบหัก สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เทียบศักราชที่สำคัญตามปฏิทินที่ใช้ในชีวิตประจำวันแสดงลำดับเหตุการณ์สำคัญของโรงเรียนและชุมชนโดยระบุหลักฐานและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของชุมชนสรุปลักษณะที่สำคัญของชนบทธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างทางวัฒนธรรมของชุมชนตนเองระบุบุคคลที่มีส่วนปกป้องประเทศชาติอธิบายพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ในรัชกาลปัจจุบัน โดยสังเขปอาณาจักรไทย

5) สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

แผนที่ แผนที่ และภาพถ่าย ความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ระยะ ทิศทาง ตำแหน่งที่ตั้งสัมพันธ์ของสถานที่สำคัญในบริเวณ โรงเรียนและชุมชน เช่นสถานที่ราชการ อำเภอ ตลาด โรงพยาบาล ไปรษณีย์ ฯลฯ ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่มีผลต่อสภาพสังคมในชุมชน สภาพแวดล้อมในชุมชนในอดีตและปัจจุบัน การพึ่งพาสีงแวดล้อมในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น การคมนาคม บ้านเรือนและการประกอบอาชีพในชุมชนการประกอบอาชีพที่เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในชุมชน มลพิษที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ลักษณะของเมืองและชนบทการเพิ่มและสูญเสียสิ่งแวดล้อมทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงกับระบุพระนามและพระราชกรณียกิจโดยสังเขปของพระมหากษัตริย์ไทยที่เป็นผู้สถาปนาเล่าบอกความสัมพันธ์ของลักษณะกายภาพกับลักษณะทางสังคมของชุมชนวิศวกรรมของบรรพบุรุษไทยใช้แผนที่ แผนที่ และอธิบายการพึ่งพาสีงแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในการสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และการประกอบอาชีพเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน ภาพถ่ายในการหาข้อมูลทางภูมิศาสตร์ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเขียนแผนผังง่าย ๆ เพื่อแสดงตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่สำคัญในบริเวณ โรงเรียนและชุมชนอธิบายเกี่ยวกับมลพิษ และการก่อให้เกิดมลพิษโดยมนุษย์อธิบายความแตกต่างของเมืองและชนบทตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสีงแวดล้อมในชุมชน

4.2.4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 80 ชั่วโมง

1) สารที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

(1) ศึกษาองค์ประกอบของอิสลาม ความหมาย ความสำคัญ ชีวิตประวัติของ บิมุฮัมมัด ศ็อลฯ การเผยแพร่ จนถึง การเข้ารับอิสลามของมะดีนะฮ์ หลักจริยธรรมและคุณค่า จริยธรรมจากประวัติของท่านบิมุฮัมมัด ศ็อลฯ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนัก สรีทธาและ ปฏิบัติตามจริยธรรมของท่านบิมุฮัมมัด

(2) ศึกษาหลักการศรัทธาเกี่ยวกับ โครงสร้างของอิสลาม หลักการศรัทธา 6 ประการ นามของอัลลอฮ์ เพื่อให้รู้และเข้าใจโครงสร้างของอิสลามและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่าง ถูกต้อง

(3) ศึกษาจริยธรรมเกี่ยวกับมารยาทจากอัลกุรอาน การรักษาความสะอาด การปฏิบัติตน การปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของครอบครัวตามบทบัญญัติอิสลามเพื่อสามารถนำ มารยาทของอิสลามที่ปรากฏในอัล-กุรอานมาใช้ได้อย่างเหมาะสมและเห็นคุณค่าการปฏิบัติตน ตามวินัย ตามบทบัญญัติอิสลาม

(4) ศึกษาเกี่ยวกับเอารอฮ มุกัลลัฟ การอาบน้ำสุนด์ การละหมาดญามะอะฮ์ การถือศีลอดในเดือนรอมฎอนและอาหาร เครื่องดื่มที่ฮาลาล เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ศาสนกิจได้ตามบทบัญญัติอิสลามและการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

(5) ศึกษา ฝึกอ่าน ท่องจำอัล-กุรอานและคูอา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้

(6) ฝึกทักษะการอ่าน เขียน พูด คำศัพท์ ประโยคภาษาอาหรับและหรือ ภาษามลายู ที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของศาสนาอิสลาม เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะใน การนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาอรรถุรอานและศาสนาอิสลาม

2) สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

(1) เข้าใจการเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยของชุมชน เช่น การรณรงค์ การเลือกตั้ง แนวทางการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน เช่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สาธารณสมบัติ โบราณวัตถุและโบราณสถาน การพัฒนาชุมชน การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี บทบาทและความรับผิดชอบของผู้นำ บทบาทและความรับผิดชอบของผู้ตามหรือสมาชิก สิทธิพื้นฐานของเด็ก เช่น สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะมีส่วนร่วม ปัญหาและสาเหตุของการเกิดความขัดแย้งในชีวิตประจำวัน แนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วย สันติวิธี การทำงานกลุ่มให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ และประโยชน์ของการทำงานเป็นกลุ่ม วัฒนธรรมในภาคต่าง ๆ ของไทย ที่แตกต่างกัน เช่น การแต่งกาย ภาษา อาหาร อานาจอธิปไตย

ความสำคัญของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย บทบาทหน้าที่ของพลเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง ทั้งก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างการเลือกตั้ง หลังการเลือกตั้ง สถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมไทย ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมไทย

(2) ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี วิเคราะห์สิทธิพื้นฐานที่เด็กทุกคนพึงได้รับตามกฎหมายอธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในท้องถิ่น เสนอวิธีการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในชีวิตประจำวัน อธิบายอำนาจอธิปไตยและความสำคัญของระบอบประชาธิปไตย อธิบายบทบาทหน้าที่ของพลเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง อธิบายความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3) สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์

(1) รู้จักสินค้าและบริการที่มีอยู่หลากหลายในตลาดที่มีความแตกต่างด้านราคาและคุณภาพ รู้จักปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่มีมากมายซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ซื้อผู้ขายและตัวสินค้า เช่น ความพึงพอใจของผู้ซื้อ ราคาสินค้า การโฆษณา คุณภาพของสินค้า สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค สินค้าและบริการที่มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ หลักการและวิธีการเลือกบริโภคหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต เช่น การแต่งกาย การกินอาหาร การใช้จ่ายอาชีพ สินค้าและบริการต่างๆ ที่ผลิต ในชุมชนการพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชนทาง ด้านเศรษฐกิจ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อ ผู้ขาย การกู่หนี้มสิน การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนด้วยการใช้สิ่งของที่ผลิตในชุมชน ความหมายและประเภทของเงิน หน้าที่เบื้องต้นของเงินในระบบเศรษฐกิจ สกุลเงินสำคัญที่ใช้ในการซื้อขายแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ

(2) ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการบอกสิทธิพื้นฐานและรักษาผลประโยชน์ของตนเองในฐานะผู้บริโภค อธิบายหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง อธิบายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน อธิบายหน้าที่เบื้องต้นของเงิน

4) สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

(1) เข้าใจความหมายและช่วงเวลาของทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ การใช้ทศวรรษ ศตวรรษและสหัสวรรษเพื่อทำความเข้าใจช่วงเวลาในเอกสาร เช่น หนังสือพิมพ์ เกณฑ์การแบ่งยุคสมัยในการศึกษาประวัติศาสตร์ที่แบ่งเป็นยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์ยุคสมัยที่ใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยเช่นสมัยก่อนสุโขทัย สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ ประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แบ่งเป็นหลักฐานชั้นต้น และหลักฐาน ชั้นรอง ตัวอย่างหลักฐานที่ใช้ในการศึกษา รู้ความเป็นมาของท้องถิ่นของตน การจำแนกหลักฐาน

ของท้องถิ่นเป็นหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัยโดยสังเขป พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยทางการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจโดยสังเขป ประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญสมัยสุโขทัย เช่น พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระมหาธรรมราชา ที่ 1 (พระยาสิทธิไทยโดยสังเขป) ภูมิปัญญาไทยในสมัยสุโขทัย เช่น ภาษาไทย ศิลปกรรมสุโขทัยที่ได้รับ การยกย่องเป็นมรดกโลก เครื่องสังคัมโลก คุณค่าของภูมิปัญญาไทยที่ สืบต่อถึงปัจจุบันที่น่าภาคภูมิใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์

(2) นับช่วง เวลา เป็นทศวรรษ ศตวรรษและสหัสวรรษ อธิบายยุคสมัยในการศึกษา ประวัติของมนุษยชาติโดยสังเขปแยกแยะประเภทหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น อธิบายการตั้งหลักแหล่งและพัฒนาการของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์โดยสังเขป ยกตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบในท้องถิ่นที่แสดงพัฒนาการของมนุษยชาติ พัฒนาการ ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย โดยสังเขป หลักฐานการตั้ง หลักแหล่งของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทยโดยสังเขป หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่พบในท้องถิ่นที่แสดงพัฒนาการของมนุษยชาติในดินแดนไทยโดยสังเขป อธิบายพัฒนาการของ อาณาจักรสุโขทัยโดยสังเขป บอกประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญสมัยสุโขทัย อธิบายภูมิปัญญา ไทยที่สำคัญสมัยสุโขทัยที่น่าภาคภูมิใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์

5) สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

(1) รู้จักแผนที่/ภาพถ่าย ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดตนเอง ตำแหน่ง ระยะทาง และทิศของทรัพยากรและสิ่งต่างๆ ในจังหวัดของตนเอง แผนที่แสดงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในจังหวัด ลักษณะทางกายภาพ (ภูมิลักษณะหรือภูมิประเทศและภูมิอากาศ) ที่มีผลต่อสภาพสังคม ของจังหวัด สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด เช่น ลักษณะบ้าน อาหารการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในจังหวัดและผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง เช่น การตั้งถิ่นฐาน การย้ายถิ่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัด

(2) ใช้แผนที่ ภาพถ่าย ระบุลักษณะสำคัญทางกายภาพของจังหวัดตนเองระบุ แหล่งทรัพยากรและสิ่งต่าง ๆ ในจังหวัดของตนเองด้วยแผนที่ ใช้แผนที่อธิบายความสัมพันธ์ของ สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในจังหวัด อธิบายสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ของคนในจังหวัด อธิบายการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในจังหวัดและผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนั้น

(3) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในจังหวัด

4.2.5 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 80 ชั่วโมง

1) สารที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

(1) ศึกษาความหมาย ความสำคัญของอิหม่ามอิสลาม อิหซาน นบีและรสูล ชีวประวัติท่านนบีมุฮัมมัด ค็อลฯ ตั้งแต่การอพยพถึงการสถาปนารัฐอิสลาม ณ นครมาดีนะฮ์ หลักจริยธรรมและคุณค่าจริยธรรม จากประวัติท่านนบีมุฮัมมัด ค็อลฯ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนัก ศรัทธาและปฏิบัติตามจริยธรรมของท่านนบีมุฮัมมัด ค็อลฯ

(2) ศึกษาหลักการศรัทธาเกี่ยวกับโครงสร้างของอิสลาม หลักการศรัทธา 6 ประการ นามของอัลลอฮ์ การตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์เพื่อให้รู้และเข้าใจโครงสร้างของอิสลามและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

(3) ศึกษาจริยธรรมเกี่ยวกับมารยาทจากอัล-กูรออัน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การปฏิบัติตนต่อผู้ป่วย การปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของสถานศึกษา เพื่อสามารถนำมารยาทของอิสลามที่ปรากฏในอัล-กูรออันมาใช้ได้อย่างเหมาะสมและเห็นคุณค่าการปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของสถานศึกษา

(4) ศึกษาเกี่ยวกับเอาระฮอ การอาบน้ำวายิบ ละหมาดสุนัต และการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติศาสนกิจได้ตามบทบัญญัติอิสลามและการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

(5) ศึกษา ฝึกอ่าน ท่องจำอัล-กูรออันและดุอา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้

(6) ฝึกทักษะ การอ่าน เขียน ฟัง พูดคำศัพท์ ประโยค ภาษาอาหรับและหรือภาษามลายู ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อิสลามเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาศาสนาอิสลาม

2) สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

ยกตัวอย่างและปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี สถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของพลเมืองดี คุณลักษณะของพลเมืองดี เสนอวิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก เหตุการณ์ที่ละเมิดสิทธิเด็กในสังคมไทย แนวทางการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก การปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กในสังคมไทย เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย วัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย คุณค่าของวัฒนธรรมกับการดำเนินชีวิต มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตัวอย่างภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของตน การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ

ชุมชน อธิบายโครงสร้าง อำนาจ หน้าที่และความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น โครงสร้าง การปกครองในท้องถิ่น อำนาจหน้าที่และความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ระบบบทบาท หน้าที่และวิธีการเข้าดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น บทบาทหน้าที่และวิธีการเข้าดำรงตำแหน่ง ของผู้บริหารท้องถิ่น เช่น นายก อบต. นายกเทศมนตรี นายก อบจ. ผู้ว่าราชการ กทม. วิเคราะห์ ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับบริการ สาธารณประโยชน์ในชุมชน

3) สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์

อธิบายปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ ความหมายและประเภทของปัจจัย การผลิตประกอบด้วยที่ดิน แรงงาน ทุนและผู้ประกอบการเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าและบริการ ปัจจัยอื่น ๆ พฤติกรรมของผู้บริโภค ตัวอย่างการผลิตสินค้าและบริการที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือ แหล่งผลิตสินค้าและบริการในชุมชน ประยุกต์ใช้แนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียนและชุมชนหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน เช่นการประหยัดพลังงานและค่าใช้จ่ายในบ้าน โรงเรียน การวางแผนการผลิตสินค้าและบริการเพื่อ ลดความสูญเสียทุกประเภท การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตัวอย่างการผลิตสินค้าและบริการในชุมชน อธิบายหลักการสำคัญและประโยชน์ของสหกรณ์ หลักการและประโยชน์ของสหกรณ์ ประเภท ของสหกรณ์โดยสังเขป สหกรณ์ในโรงเรียน (เน้นฝึกปฏิบัติจริง) การประยุกต์หลักการของสหกรณ์ มาใช้ในชีวิตประจำวัน อธิบายบทบาทหน้าที่เบื้องต้นของธนาคาร บทบาทหน้าที่ของธนาคาร โดยสังเขปดอกเบี้ยเงินฝากและดอกเบี้ยกู้ยืม การฝากเงิน/การถอนเงิน จำแนกผลดีและผลเสียของ การกู้ยืม ผลดีและผลเสียของการกู้ยืมเงินทั้งนอกระบบและในระบบที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ

4) สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

(1) สืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นโดยใช้หลักฐานที่หลากหลาย วิธีการ สืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลา ต่าง ๆ การนำเสนอความเป็นมาของท้องถิ่นโดยอ้างอิงหลักฐานที่หลากหลายด้วยวิธีการต่าง ๆ รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อตอบคำถามทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผลการตั้งคำถามทาง ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่นแหล่งข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ใน ท้องถิ่นเพื่อตอบคำถามดังกล่าว การใช้ข้อมูลที่พบเพื่อตอบคำถามได้อย่างมีเหตุผล อธิบาย ความแตกต่างระหว่าง ความจริงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่นตัวอย่างเรื่องราวจาก เอกสารต่างๆที่สามารถแสดงนัยของความคิดเห็นกับข้อมูล ตัวอย่างข้อมูลจากหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นที่แสดงความจริงกับข้อเท็จจริง สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลใน

ท้องถิ่น อธิบายอิทธิพลของอารยธรรมอินเดียและจีนที่มีต่อไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยสังเขปการเข้ามาของอารยธรรมอินเดียและจีนในดินแดนไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยสังเขป อิทธิพลของอารยธรรมอินเดียและจีนที่มีต่อไทยและคนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อภิปรายอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบัน โดยสังเขปการเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติในสังคมไทยอิทธิพลที่หลากหลายในกระแสของวัฒนธรรมต่างชาติต่อสังคมไทยในปัจจุบัน อธิบายพัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรีโดยสังเขปการสถาปนาอาณาจักรอยุธยา โดยสังเขป อธิบายปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของอาณาจักรอยุธยา ปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของอาณาจักรอยุธยา พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาการด้านการเมือง การปกครองและเศรษฐกิจโดยสังเขป

(2) บอกระวัติและผลงานของบุคคลสำคัญสมัยอยุธยาและธนบุรีที่น่าภาคภูมิใจ ผลงานของบุคคลสำคัญในสมัยอยุธยา อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยอยุธยาและธนบุรีที่น่าภาคภูมิใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ ภูมิปัญญาไทยสมัยอยุธยาการกอบกู้เอกราชและการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี พระราชประวัติและผลงานของ พระเจ้าตากสินมหาราช ภูมิปัญญาไทยสมัยธนบุรีโดยสังเขป

5) สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

รู้ตำแหน่ง (พิกัดภูมิศาสตร์ ละติจูด ลองจิจูด) ระยะทิศทางของภูมิภาคของตนเอง ตำแหน่ง (พิกัดภูมิศาสตร์ ละติจูด ลองจิจูด) ระยะ ทิศทาง ของภูมิภาคของตนเอง ระบุลักษณะ ภูมิลักษณะที่สำคัญในภูมิภาคของตนเองในแผนที่ ภูมิลักษณะที่สำคัญในภูมิภาคของตนเอง อธิบายความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพกับลักษณะทางสังคมในภูมิภาคของตนเอง ความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพ (ภูมิลักษณะและภูมิอากาศ)และลักษณะทางสังคม (ภูมิสังคม) ในภูมิภาคของตนเอง วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาค สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาค อธิบายอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีชีวิตและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในภูมิภาค อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีชีวิตและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในภูมิภาค นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและการทำลายสภาพแวดล้อม และเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาคผลจากการรักษาและการทำลายสภาพแวดล้อม แนวทางการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค

4.2.6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 80 ชั่วโมง

1) สารที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

(1) ศึกษาความหมาย ความสำคัญของอิหม่าน อิสลาม อิหซาน บทบาทหน้าที่ของนบีและรَسُول ประวัติศาสดามูฮัมมัด คือลฯ เกี่ยวกับการปกป้องอิบิปโตยถึงการเสียชีวิต (วาฟัต) หลักจริยธรรมและคุณค่าจริยธรรม จากประวัติของท่านนบีมูฮัมมัด คือลฯ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนัก ศรัทธาและปฏิบัติตามจริยธรรมของท่านนบีมูฮัมมัด คือลฯ

(2) ศึกษาหลักการศรัทธาเกี่ยวกับโครงสร้างของอิสลาม หลักการศรัทธา 6 ประการ นามของอัลลอฮ์ การตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ การสิ้นสภาพความเป็นมุสลิมเพื่อให้รู้และเข้าใจโครงสร้างของอิสลามและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

(3) ศึกษาจริยธรรมเกี่ยวกับคุณภาพจากอัล-กูรอาน และอัลหะดิษ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการจัดระบบนิเวศ การปฏิบัติตนในการเยี่ยมศพ การปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของชุมชน เพื่อสามารถนำมาขยายและคุณธรรมของอิสลามที่ปรากฏในอัล-กูรอาน และอัลหะดิษมาใช้ได้อย่างเหมาะสมและเห็นคุณค่าการปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของชุมชน

(4) ศึกษาเกี่ยวกับเอารอฮ การอาบน้ำวาฮิบ ละหมาดสุนัด การตะฮัมมุมและการถือศีลอด สุนัด เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติศาสนกิจได้ตามบทบัญญัติอิสลามและการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

(5) ศึกษา ฝึกร่าน ท่องจำอัล-กูรอานและดุอา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้

(6) ฝึกทักษะการอ่าน เขียน พูด คำศัพท์ ประโยคภาษาอาหรับและหรือภาษามลายูที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการนำไปใช้ในการศึกษาศาสนาอิสลาม

2) สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามกฎหมายดังกล่าว วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาและธำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม ความหมายและประเภทของวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาที่มีผลต่อตนเองและสังคมไทย แนวทางการธำรงรักษาวัฒนธรรมไทย แสดงออกถึงมารยาทไทยได้เหมาะสมถูกต้องกาลเทศะ ความหมายและสำคัญของมารยาทไทย มารยาทไทยและมารยาทสังคม อธิบายคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนในสังคมไทย ประโยชน์และคุณค่าทางวัฒนธรรม ความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนภาคต่าง ๆ ในสังคมไทยแนวทางการรักษาวัฒนธรรม ติดตามข้อมูล

ข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันเลือกรับและใช้ข้อมูล ข่าวสารในการเรียนรู้ได้เหมาะสม ข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ประโยชน์จากการติดตามข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ หลักการเลือกรับและใช้ข้อมูล ข่าวสารจากสื่อต่างๆ รวมทั้งสื่อที่ไร้พรมแดน เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล บทบาท หน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ กิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ อภิปรายบทบาทความสำคัญในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย ระเบียบ กติกา การเลือกตั้ง สอดส่องดูแลผู้มีพฤติกรรมกระทำความผิดการเลือกตั้ง และแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ตรวจสอบคุณสมบัติการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

3) สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์

อธิบายบทบาทของผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบ บทบาทของผู้ผลิตที่มีคุณภาพ ทัศนคติในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประโยชน์ของการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ อธิบายบทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน คุณสมบัติของผู้บริโภคที่ดี พฤติกรรมของผู้บริโภคที่บกพร่อง คุณค่าและประโยชน์ของผู้บริโภคที่รู้เท่าทันที่มีต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม บอกวิธี และประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ความหมายและความจำเป็นของทรัพยากร หลักการ และวิธีใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ลดการสูญเสียทุกประเภท) วิธีการสร้างจิตสำนึกให้คนในชาติรู้คุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด วางแผนการใช้ทรัพยากร โดยประยุกต์เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติและทันกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค ธนาคารและรัฐบาล ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค ธนาคารและรัฐบาลที่มีต่อระบบเศรษฐกิจอย่างสังเขป เช่นการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ รายได้ และรายจ่าย การออมกับธนาคาร การลงทุนแผนผังแสดงความสัมพันธ์ของหน่วยเศรษฐกิจ ภาษี และหน่วยงานที่จัดเก็บภาษี สิทธิของผู้บริโภคและสิทธิของผู้ใช้แรงงานในประเทศไทย การหา รายได้ รายจ่าย การออม การลงทุนซึ่งแสดง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภคและรัฐบาล ยกตัวอย่างการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น การรวมกลุ่มเชิงเศรษฐกิจเพื่อประสาน ประโยชน์ในท้องถิ่น

4) สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

อธิบายความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ ความหมายและความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ ที่เหมาะสมกับนักเรียน การนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ศึกษาเรื่องราวในท้องถิ่นนำเสนอ ข้อมูลจากหลักฐานที่หลากหลายในการทำความเข้าใจเรื่องราวสำคัญในอดีต ตัวอย่างหลักฐานที่

เหมาะสมกับนักเรียนที่นำมาใช้ในการศึกษาเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สรุปข้อมูลที่ได้จากหลักฐานทั้งความจริงและข้อเท็จจริง การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการต่างๆ อธิบายสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน ใช้แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศเพื่อนบ้านของไทยโดยสังเขป ตัวอย่างความเหมือนและความต่างระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านบอกความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป ความเป็นมาของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป สมาชิกของอาเซียนในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน โดยสังเขป อธิบายพัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์โดยสังเขป การสถาปนาอาณาจักรรัตนโกสินทร์โดยสังเขป อธิบายปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยสังเขปตามช่วงเวลาต่างๆ เช่น สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สมัยปฏิรูปประเทศและสมัยประชาธิปไตย ยกตัวอย่างผลงานของบุคคลสำคัญด้านต่างๆ สมัยรัตนโกสินทร์ ผลงานของบุคคลสำคัญทางด้านต่างๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯลฯ อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่น่าภาคภูมิใจ และควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ ภูมิปัญญาไทยสมัยรัตนโกสินทร์

5) สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ (แผนที่ ภาพถ่ายชนิดต่าง ๆ) ระบุลักษณะสำคัญทางกายภาพและสังคมของประเทศ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ (แผนที่ ภาพถ่ายชนิดต่าง ๆ) ที่แสดงลักษณะทางกายภาพของประเทศ อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของประเทศ ภูมิลักษณะที่มีต่อภูมิสังคมของประเทศไทย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมในประเทศ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมในประเทศ ความสัมพันธ์และผลกระทบ อธิบายการแปลงสภาพธรรมชาติในประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบันและผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้นผลที่เกิดจากการปรับเปลี่ยน หรือดัดแปลงสภาพธรรมชาติในประเทศจากอดีตถึงปัจจุบันและผลที่เกิดขึ้น (ประชากร เศรษฐกิจ สังคม อาชีพและวัฒนธรรม) จัดทำแผนการใช้ทรัพยากรในชุมชน แนวทางการใช้ทรัพยากรของคนในชุมชนให้ใช้ได้ยาวนานขึ้น โดยมีจิตสำนึกรู้คุณค่าของทรัพยากร แผนอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนหรือแผนอนุรักษ์

4.2.7 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 120 ชั่วโมง

1) สารที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

(1) ศึกษาความหมาย ความสำคัญ ความเป็นมาองค์ประกอบของศาสนาอิสลาม หลักการและวิธีการเผยแพร่จริยวัตรของท่านบีมุฮัมมัด ซีอละฯ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ศรัทธาและปฏิบัติตนในการดำรงชีวิต

(2) ศึกษาหลักการศรัทธาเกี่ยวกับการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ เตาฮีด ระบุบียะฮ์ การศรัทธา ต่อรสูลมาลาอิกะฮ์ ความรักและห่วงหาพันต่อศาสนาของอัลลอฮ์เพื่อให้รู้และเข้าใจและเชื่อเกี่ยวกับหลักศรัทธา

(3) ศึกษาจริยธรรมเกี่ยวกับมารยาทของตนเอง ปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของครอบครัว คุณลักษณะความจำเป็น บทบาทหน้าที่ของผู้นำ ผู้ตามในระดับตน ครอบครัวเพื่อตระหนักและเห็นคุณค่าของศาสนาของตนเองและครอบครัวและปฏิบัติตนตามสถานภาพของตนในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม

(4) ศึกษาความหมาย ความสำคัญของการกล่าวคำปฏิญาณตน นายิฮ์ การชำระล้างนายิฮ์ การอาบน้ำละหมาด กฎเกณฑ์และเงื่อนไข ประเภทของการละหมาด สิ่งที่ทำให้เสียละหมาด โทษของสิ่งเสพติด การละเล่นที่ต้องห้าม การแต่งกายและการถือศีลอดสุนด์ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจจนสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาตน สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

(5) ศึกษาหลักการอ่านอัล-กุรอานและอธิบายอัล-กุรอานเพื่อใช้ในการอ่านและหลักคำสอนจากอัล-กุรอานมาใช้ในชีวิตประจำวัน

(6) ฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนความหมายของภาษาอาหรับและหรือภาษามลายูที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เรื่องอิหม่าน อิฮซาน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการค้นคว้าศาสนาอิสลาม

2) สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

ปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล กฎหมายการคุ้มครองเด็ก กฎหมายการศึกษา กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายลิขสิทธิ์เพื่อตระหนักถึงคุณค่าในการเป็นพลเมืองดีโดยเน้นจิตสาธารณะ เล่น เคารพกติกาสังคมปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระบุความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ บทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ โดยเน้นจิตสาธารณะ เช่น เคารพกติกาสังคมปฏิบัติตนตามกฎหมาย มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมทางสังคม รักษาสาธารณะประโยชน์ ทำประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ รักท้องถิ่น แสดงออกถึงการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น อภิปราย

เกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน ความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ วัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน แสดงออกถึงการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น วิธีปฏิบัติตนในการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น ผลที่ได้จากการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น อธิบายหลักการเจตนารมณ์ โครงสร้างและสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน โดยสังเขป หลักการเจตนารมณ์ โครงสร้างและสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน วิเคราะห์บทบาทการถ่วงดุลของอำนาจอริปไตยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน การแบ่งอำนาจและการถ่วงดุลอำนาจอริปไตยทั้ง 3 ฝ่าย คือ นิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ตามที่ระบุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับตนเอง การปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่

3) สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

อธิบายความหมาย ความสำคัญของเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นเกี่ยวกับการผลิต การบริโภค ปัจจัยในการใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิตให้ได้ผลประโยชน์ที่คุ้มค่าและมีคุณธรรมในการผลิต ศึกษาความหมาย ความแตกต่างและวิธีการนำทรัพยากรที่มีจำกัดกับความต้องการวิเคราะห์ค่านิยมและพฤติกรรมกรบริโภคของคนในสังคมซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศ ความหมายและความสำคัญของการบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ หลักการในการบริโภคที่ดี ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรบริโภค ค่านิยมและพฤติกรรมกรบริโภคของคนในสังคมปัจจุบัน รวมทั้งผลดีและผลเสียของพฤติกรรมดังกล่าวที่มีจำกัด ความขาดแคลนการเลือกและค่าเสียโอกาสทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ อธิบายความเป็นมา หลักการและความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย ศึกษาความหมายและความเป็นมาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรวมทั้งโครงการตามพระราชดำริ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทยวิเคราะห์บทบาทหน้าที่และความแตกต่างของสถาบันการเงินแต่ละประเภทและธนาคารกลาง ความหมาย ประเภทและความสำคัญของสถาบันการเงินที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ บทบาทหน้าที่และความสำคัญของธนาคารกลาง การตลาด มีความคิดรอบยอดเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของผู้บริโภค และระบบธนาคารและสถาบันการเงิน ชื่อสัตย์ ประหยัด อดออม ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทาง

เศรษฐกิจในประเทศ ยกตัวอย่างที่สะท้อนที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกันและกัน การแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในประเทศ ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชน ประเทศและเสนอแนวทางแก้ไข ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอุปสงค์และอุปทาน ความหมายและกฎอุปสงค์ อุปทาน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอุปสงค์และอุปทาน อภิปรายผลของการมีกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา บอก ความหมายและความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาพอสังเขป ยกตัวอย่างการละเมิดแห่งทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท

4) สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

วิเคราะห์ความสำคัญของเวลาในการศึกษาประวัติศาสตร์ ตัวอย่างการใช้เวลาและการนับช่วงเวลาปรากฏในเอกสารทางประวัติศาสตร์ ศึกษาการเทียบศักราชในระบบต่างๆ ที่มาของศักราชที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย ได้แก่ จ.ศ./ม.ศ./ร.ศ./พ.ศ./ค.ศ.และส.ศ. ศึกษาขั้นตอนวิธีการเทียบศักราชต่างๆ และตัวอย่างการเทียบทางประวัติศาสตร์อย่างง่าย ลักษณะประเภทและแหล่งที่มาของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทย ตัวอย่างการใช้ศักราชต่างๆ ที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย ศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของคนไทยในยุคต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง นำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ศึกษาเรื่องราวของประวัติศาสตร์ ความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์และวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ตัวอย่างหลักฐานในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยสมัยสุโขทัย ทั้งหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง ไทยที่มีอยู่ในท้องถิ่นตนเองในสมัยใดก็ได้ (สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยก่อนสุโขทัย สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี สมัยรัตนโกสินทร์) และเหตุการณ์สำคัญในสมัยสุโขทัย ที่มีผลกระทบต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ชาติไทยยุคก่อนสุโขทัยและยุคสุโขทัย

อธิบายพัฒนาการทางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บอกที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีต่อพัฒนาการทางด้านต่างๆ พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บอกที่ตั้งและความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่นแหล่งมรดกโลกในประเทศต่าง ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อิทธิพลของอารยธรรมโบราณในดินแดนไทยที่มีต่อพัฒนาการของสังคมไทยในปัจจุบัน อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์สมัยก่อนสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขปอารยธรรมตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผลต่อคนไทยในยุคก่อนสุโขทัยและสุโขทัย อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและกิจการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของ

ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผลต่อพัฒนาการทางด้านต่างๆ บอกพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ตั้งและความสำคัญของแหล่งอารยธรรมภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผลต่อพัฒนาการของสังคมไทยในปัจจุบัน อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์สมัยก่อนสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทยโดยสังเขป รัฐโบราณในดินแดนไทยเช่นศรีวิชัยตามพรลิงค์ ทวารวดี เป็นต้น วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยในด้านต่างๆ รัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัยตามพรลิงค์ ทวารวดี เป็นต้น รัฐไทย ในดินแดนไทย เช่น ล้านนา นครศรีธรรมราช

5) ตารางที่ 5 ภูมิศาสตร์

เลือกใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ (ลูกโลก แผนที่ กราฟ แผนภูมิ) ในการสืบค้นข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและสังคมของประเทศไทยและทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย อธิบายเส้นแบ่งเวลาและเปรียบเทียบวัน เวลาของประเทศไทยกับทวีปต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงประชากร เศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมในทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย การก่อเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคม แนวทางการใช้ทรัพยากรของคนในชุมชนให้ใช้ได้ยาวนานขึ้น โดยมีจิตสำนึกรู้คุณค่าของทรัพยากรในทวีปเอเชีย ดำรงและอธิบายทำเลที่ตั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมบนทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย อธิบายเส้นแบ่งเวลาและเปรียบเทียบวัน เวลาของประเทศไทยกับทวีปต่างๆ เส้นแบ่งเวลาของประเทศไทยกับทวีปต่างๆ ความแตกต่างของเวลา มาตรฐานกับเวลาท้องถิ่น วิเคราะห์เชื่อมโยงสาเหตุและแนวทางป้องกันภัยธรรมชาติและการระงับที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย ภัยธรรมชาติและ การระงับภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย โอเชียเนีย วิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติของทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย การเปลี่ยนแปลงประชากร เศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมในทวีปเอเชียออสเตรเลียและโอเชียเนีย การก่อเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคมแนวทางการใช้ทรัพยากรของคนในชุมชนให้ใช้ได้ยาวนานขึ้น โดยมีจิตสำนึกรู้คุณค่าของทรัพยากร แผนอนุรักษ์ทรัพยากรในทวีปเอเชีย วิเคราะห์ความร่วมมือของประเทศต่าง ๆ ที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย ร่วมมือระหว่างประเทศในทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย โอเชียเนีย ที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ดำรงและอธิบายทำเลที่ตั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนียโดยใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทำเลที่ตั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย เช่น ศูนย์กลางการคมนาคม

4.2.8 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 120 ชั่วโมง

1) สารที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

(1) ศึกษาประวัติท่านนบีมุฮัมมัด คือลฯ คอลิฟะฮ์ทั้ง 4 หลักการและวิธีการในการเผยแพร่ จริยวัตรของท่านนบีมุฮัมมัด คือลฯ และคอลิฟะฮ์ทั้ง 4 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ศรัทธาและปฏิบัติตามจริยวัตรของท่านนบีมุฮัมมัด คือลฯและคอลิฟะฮ์ทั้ง 4

(2) ศึกษาหลักการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ เตาฮีด อูลูฮียะฮ์ คัมภีร์ วันอาคิเราะฮ์ และการปกป้องศาสนาของอัลลอฮ์ เพื่อให้เกิดความรู้ เข้าใจ และตระหนักเห็นคุณค่าของการศรัทธา

(3) ศึกษาจริยธรรมเกี่ยวกับมารยาทต่อครอบครัว การปฏิบัติตน ตามระเบียบวินัยของสถานศึกษา ความจำเป็น บทบาทหน้าที่ของผู้นำผู้ตามในระดับชุมชนเพื่อตระหนัก และเห็นคุณค่าของการปกป้องครอบครัวและสถานศึกษาและสามารถปฏิบัติตนตามสถานภาพของตนต่อครอบครัวและชุมชนได้อย่างเหมาะสม

(4) ศึกษาความหมาย ความสำคัญ ประเภท เงื่อนไขการจ่าย ฝึก ผู้มีสิทธิรับ การจัดระบบกองทุนและผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจ่ายซะกาซ การจัดการ การอาบน้ำ การห่อ การฝังศพ การละหมาดญามาอะฮ์ การจัดการหนี้สิน ทรัพย์สินกรรมและมรดกของผู้ตาย ความหมาย หลักการและผลตอบแทนของการวักฟ ความหมาย ความสำคัญ หลักการและเงื่อนไขของการเตาเบฮ์เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลาม

(5) ศึกษา ฝึกอ่านเกี่ยวกับมัด การอ่านเสียงหนัก-เบาและสรูปเนื้อหาของ ชูเราะฮ์ต่อไปนี้ อัตตอริก อัลบรูซ อัลอิบซิกอร์ อัลมุดอฟฟีฟีน อัลฮิมฟีต ฮัตตกรี เพื่ออ่านอัล-กุรอ่านได้ถูกต้อง ชัดเจนและมีนิสัยรักการอ่าน มีความรู้ ความเข้าใจสามารถปฏิบัติตามอายะฮ์ต่างๆ ด้วยความศรัทธา

(6) ฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ความหมายของภาษาอาหรับและหรือภาษามลายูที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลามเรื่องครอบครัวและสังคม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการศึกษาค้นคว้าศาสนาอิสลาม

2) สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

(1) อธิบายการปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ กฎหมายบัตรประจำตัวประชาชน กฎหมายพ่งเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก เช่น การหมั้น การสมรส การรับรองบุตร การรับบุตรบุญธรรมและมรดก กฎหมายเกี่ยวกับชุมชนและประเทศ กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรและ

กรอกแบบแสดงรายการ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายแรงงานอธิบายกระบวนการในการตรากฎหมาย กระบวนการในการตรากฎหมาย ผู้มีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย ขั้นตอนการตรวจตรากฎหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตรากฎหมายศึกษาวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในท้องถิ่นวิเคราะห์บทบาท ความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม บทบาท ความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันทางการเมือง การปกครอง ศึกษาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน อธิบายความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและชาติ ศึกษาค้นคว้าระบบการเมือง การปกครองของไทยที่ใช้ในปัจจุบันวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง การปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยในสมัยปัจจุบันเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบบการปกครองไทย หลักการเลือกข้อมูล ข่าวสาร หลักการ เจตนาธรรมณ์ โครงสร้างและสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน โดยกระบวนการขัดเกลาทางสังคม กระบวนการประชาธิปไตย กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการสืบค้น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการทำงาน กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าในความเป็นพลเมืองดีและความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ในฐานะเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย แนวทางส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ทำประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ รักประเทศชาติ รักท้องถิ่น รักและภูมิใจในความเป็นไทย รู้เท่าทันสถานการณ์ มีค่านิยมที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ เพื่อคุ้มครองปกป้องตนเองและคนอื่นให้ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุขเห็นคุณค่าในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

3) สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

ศึกษาผลที่เกิดจากการตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิต วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนการออมความหมายและความสำคัญของการลงทุนและการออมต่อระบบเศรษฐกิจ การบริหารจัดการเงินออมและการลงทุนภาคครัวเรือน ปัจจัยการลงทุนและการออมคืออัตราดอกเบี้ยรวมทั้งปัจจัยอื่นๆ ค่าของเงินเทคโนโลยี การคาดเดาเกี่ยวกับอนาคต ปัญหาของการลงทุนและการออมในสังคมไทย อธิบายปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตสินค้าและบริการ ความหมายความสำคัญและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ตำรวจ

การผลิตสินค้าในท้องถิ่นที่มีการผลิตอะไรบ้าง ใช้วิธีการผลิตอย่างไร มีปัญหาด้านใดบ้าง มีการนำเทคโนโลยีอะไรมาใช้ที่มีผลต่อการผลิตสินค้าและบริการ นำหลักการผลิตมาวิเคราะห์การผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อภิปรายระบบเศรษฐกิจต่างๆ ระบบเศรษฐกิจต่างๆ ศึกษาวิเคราะห์วิธีการนำทรัพยากรทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกในฐานะผู้บริโภคเสนอแนวทางการพัฒนาการผลิตในท้องถิ่นตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการและเป้าหมายเศรษฐกิจพอเพียง ตรวจสอบและวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่นประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น ศึกษาเกี่ยวกับหลักการและวิธีการดำเนินการระบบสหกรณ์ วิเคราะห์การแข่งขันทางการค้าในประเทศและต่างประเทศส่งผลกระทบต่อคุณภาพสินค้า ปริมาณการผลิตและราคาสินค้า การแข่งขันทางการค้าในประเทศและต่างประเทศ สถาบันทางเศรษฐกิจ กลไกการระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน ระบบธนาคารและผลกระทบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับปัจจุบันที่มีต่อบุคคล ท้องถิ่น กลุ่มบุคคลและประเทศชาติ การรวมกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียของไทยยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย หลักการและผลกระทบการพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียวิเคราะห์การกระจายทรัพยากรในโลกที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศการกระจายของทรัพยากรในโลกที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเช่น น้ำมัน ป่าไม้ ทองคำ ถ่านหิน แร่ เป็นต้น โดยกระบวนการกลุ่ม กระบวนการทำงาน กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการจัดการ กระบวนการสืบค้น กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการพัฒนาค่านิยม กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการทางจริยธรรม กระบวนการสร้างความคิดรวบยอดเพื่อให้มีวิจารณญาณเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกทรัพยากรเพื่อการผลิต คำนึงถึงต้นทุน และผลประโยชน์ที่จะได้รับอย่างคุ้มค่าและมีคุณธรรม มีเหตุผล รู้เท่าทันสถานการณ์ ตระหนักและเห็นคุณค่าของการนำและจัดทรัพยากรทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ อภิปรายแนวทางการคุ้มครองสิทธิของตนเองในฐานะผู้บริโภค การรักษาและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค กฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดำเนินกิจกรรมพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์ตามกฎหมายในฐานะผู้บริโภค แนวทางการปกป้องสิทธิของผู้บริโภค ทันต่อวิทยาการสมัยใหม่ตระหนักถึงการดำเนินงานสหกรณ์ รักประเทศชาติ รักท้องถิ่น มีสำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ รู้จักตนเอง เข้าใจชีวิต ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ภูมิใจในความเป็นไทย มีค่านิยมที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง ชื่อสัตย์ ประหยัดอดออม มีความคิด

รวบยอดเกี่ยวกับนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐที่มีผลต่อบุคคล ท้องถิ่น กลุ่มบุคคลและประเทศชาติ มีจิตใจมุ่งทำประโยชน์ให้ส่วนรวมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ของโลก

4) สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

(1) ศึกษาการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประวัติความเป็นมาของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ วิถีชีวิตของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประวัติศาสตร์ไทยสมัยอยุธยา ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อพัฒนาการในการตั้งถิ่นฐาน ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่าง ๆ วิธีประเมินค่าความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่างๆ อย่างง่าย ๆ เช่น การศึกษาภูมิหลังของผู้ทำหรือผู้เกี่ยวข้อง สาเหตุช่วงระยะเวลา รูปลักษณะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ตัวอย่าง การประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเองหรือหลักฐานสมัยอยุธยา (เชื่อมโยงกับ มฐ.ศ 4.3) วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เห็นความสำคัญของการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ ตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ในสมัยอยุธยาและธนบุรี (เชื่อมโยงกับ มฐ. ศ 4.3) เช่น ข้อความบางตอนในพระราชพงศาวดารอยุธยา/จดหมายเหตุชาวต่างชาติ ตัวอย่างการตีความข้อมูลจากหลักฐานที่แสดงเหตุการณ์สำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี การแยกแยะระหว่างข้อมูลกับความคิดเห็นรวมทั้งความจริงกับข้อเท็จจริงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความทางประวัติศาสตร์และการดำรงชีวิตของประชากรในเอเชีย แหล่งอารยธรรมสำคัญในเอเชีย การก่อเกิดและพัฒนาการของอารยธรรมตะวันออกในดินแดนเอเชียและการรวมกลุ่มประเทศทางเศรษฐกิจและการเมืองในเอเชีย อธิบายการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจการเมืองของภูมิภาคเอเชีย ที่ตั้งและสภาพภูมิทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย (ยกเว้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ที่มีผลต่อการพัฒนาโดยสังเขป พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของภูมิภาคเอเชีย (ยกเว้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์อารยธรรมตะวันออกและตะวันตกที่มีผลต่อไทยในสมัยอยุธยารวมทั้งประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พัฒนาการของเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคม ศิลปวัฒนธรรมของไทยสมัยอยุธยาวิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรีในด้านต่างๆ การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยาพัฒนาอาณาจักรอยุธยาในด้านการเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจและความสำคัญระหว่างประเทศระบุนุ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยาและธนบุรีและอิทธิพลของภูมิปัญญาดังกล่าวต่อการพัฒนาชาติไทยในยุคต่อมาการเสียดังศรีอยุธยาครั้งที่ 1 และการกู้เอกราช ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา เช่น การควบคุมกำลังคนและศิลปวัฒนธรรมไทย การเสียดังศรีอยุธยาครั้งที่ 2 การกู้เอกราช การ

สถาปนาอาณาจักรธนบุรี ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยธนบุรี วิถีกรรมของบรรพบุรุษไทย ผลงานของบุคคลสำคัญของไทยและต่างชาติที่มีส่วนสร้างสรรค์ชาติไทยและศึกษาวิเคราะห์ ปัจจัยพื้นฐานและผลกระทบจากภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาสมัยอยุธยาและ ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ชาติไทยสมัยอยุธยาละบุคความสำคัญของแหล่งอารยธรรมโบราณในภูมิภาคเอเชีย ที่ตั้งและ ความสำคัญของแหล่งอารยธรรมโบราณในภูมิภาคเอเชีย เช่น แหล่งมรดกโลกในประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย อิทธิพลของอารยธรรมโบราณที่มีต่อภูมิภาคเอเชียในปัจจุบันโดยกระบวนการ แก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการทำงาน กระบวนการสืบค้น วิธีการทางประวัติศาสตร์ กระบวนการสืบค้นทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ กระบวนการคิดวิเคราะห์เปรียบเทียบ

(2) เพื่อให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเหตุผล รักประเทศชาติ รักท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ รู้เท่าทันสถานการณ์ ภูมิใจในความเป็น ไทย ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรม อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย สำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของ ธรรมชาติ รู้จักตนเอง เข้าใจชีวิต ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพัฒนาการของ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคม ศิลปวัฒนธรรมของไทย ศรัทธาและเกิดทุนในบุคคล สำคัญของไทยและต่างประเทศ

5) สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของภูมิภาคต่าง ๆ ในเอเชียที่มีผลต่อ ระบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการรวบรวม วิเคราะห์ การนำเสนอ ข้อมูล เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพและสังคมทางทวีปยุโรปและแอฟริกา เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ที่แสดงลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรปและแอฟริกา ศึกษาความหมายพิกัดภูมิศาสตร์ การหาค่าพิกัดภูมิศาสตร์ การแปลความหมายเชิงภูมิศาสตร์ สภาพการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ทางธรรมชาติในภูมิภาคเอเชีย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพและสังคมของ ทวีปยุโรปและแอฟริกา ลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรปและแอฟริกา สิ่งแวดล้อมทาง สังคม วัฒนธรรมของภูมิภาคต่างๆ ของเอเชีย ศึกษาวิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรท้องถิ่น ศึกษาค้นคว้าแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในประเทศวิเคราะห์ การก่อเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคมอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและทางสังคม ของทวีปยุโรปและแอฟริกาการเปลี่ยนแปลงประชากร เศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของทวีป ยุโรปและแอฟริกา สืบค้นและอภิปรายประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรป และแอฟริกา ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรปและแอฟริกา วิเคราะห์เหตุและ ผลกระทบที่ประเทศไทยได้รับจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริกา

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริกาต่อประเทศไทย โดยกระบวนการทำงาน กระบวนการกลุ่ม กระบวนการสืบค้น กระบวนการศึกษาวิเคราะห์ กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการเปรียบเทียบ กระบวนการพัฒนาค่านิยม กระบวนการนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ปัญหาอย่างมีกระบวนการ เพื่อตระหนักถึงความสำคัญของลักษณะทางกายภาพที่มีต่อระบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มีสำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มีเหตุผลมีนิสัยรักการทำงาน รักการค้นคว้า เห็นคุณค่าของแผนที่ชนิดต่างๆ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่และเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตประจำวัน มีวิจรรณญาณในการใช้เครื่องมือหาข้อมูลในการแปลความหมายเชิงภูมิศาสตร์ มีสำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ระบุแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริกาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริกาเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของประเทศและภูมิภาคต่างๆ ของโลก ปรับเปลี่ยนค่านิยมและวิถีชีวิตเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมของประเทศและโลกสร้างสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นความสำคัญของการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีวิจรรณญาณในการใช้ทรัพยากร มีจิตใจมุ่งทำประโยชน์ให้ส่วนรวม ตระหนักถึงผลที่เกิดจากปัญหาและวิกฤตการณ์ต่อคุณภาพชีวิต รู้มาตรการและความพยายามแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกในการนำข้อมูลไปใช้แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้รักการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความรักประเทศชาติ ท้องถิ่น ภูมิใจในความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ รู้จักตนเอง เข้าใจชีวิตปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

4.2.9 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 120 ชั่วโมง

1) สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

(1) ศึกษาประวัติรสสุต อุลลอฮ์มี ศอฮาบะฮ์ หลักการและวิธีการในการเผยแพร่จริยวัตรของบรรดาสุต อุลลอฮ์มี เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ศรัทธาและปฏิบัติตา จริยวัตรบรรดาสุต อุลลอฮ์มี

(2) ศึกษาหลักการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ เตาฮีด อัสบามาฮ์ อัศชีฟาฮ์ กอฎูอ กอศร์ การเสียดละ เพื่อศาสนาของอัลลอฮ์ เพื่อให้เกิดความรู้ เข้าใจ และตระหนักเห็นคุณค่าของการศรัทธา และเสียดละเพื่ออัลลอฮ์ ในการดำเนินชีวิตในชุมชนและสังคม

(3) ศึกษาจริยธรรมเกี่ยวกับมารยาทในสังคม ระเบียบวินัยของชุมชนความจำเป็น บทบาทหน้าที่ของผู้นำผู้ตามในระบอบอิสลามระดับประเทศ

(4) ศึกษาความหมาย ความสำคัญ หลักการและเงื่อนไข ขั้นตอน สิ่งที่ดีควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ สิ่งที่ดีเชยจากการบกร่องในพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์ ความหมายความสำคัญ

ความเป็นมา หลักการและเงื่อนไข ประเภทของสัตว์ที่ใช้และการจัดการเนื้อสุกรบาน ความหมาย ความสำคัญ ประวัติความเป็นมา ช่วงเวลา ประเภทของสัตว์ที่ใช้ การแจกจ่ายเนื้อ อาทิกะเส เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ถูกต้องและสามารถนำมาใช้ในการ พัฒนาคณะ สังคม สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

(5) ศึกษาฝึกอ่านอากัฟการวาฮาลและสรุปเนื้อหาของซูเราะฮ์ต่อไปนี้อะบะชะฮ อัลนาซิฮาดา อัลนะบาช อัลบรูซาลาดฮัลอินชาน อัลสัยมะ เพื่อให้อ่านอัลกุรได้ถูกต้องชัดเจนและ มีนิสัยรักการอ่าน มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติตามอารยะต่างๆ ด้วยความศรัทธา

(6) ฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ความหมายของภาษาอาหรับและหรือ ภาษามลายู ที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เรื่องเศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์อิสลามเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการศึกษาค้นคว้าศาสนาอิสลาม

2) สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

อธิบายความแตกต่างของการกระทำความผิดระหว่างคดีอาญาและคดีแพ่ง ลักษณะ การกระทำความผิดทางอาญาและโทษ ลักษณะการกระทำความผิดทางแพ่งและโทษ ตัวอย่าง การกระทำความผิดทางแพ่ง มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน ความหมายและความสำคัญของสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตาม รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ตามวาระและโอกาสที่เหมาะสม ศึกษาวิเคราะห์ สืบค้น บูรณาการสภาพปัญหาชีวิตของชุมชน ท้องถิ่น บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทยในเรื่อง คุณธรรมจริยธรรม การดำเนินชีวิต ศิลปวัฒนธรรม การประกอบอาชีพ การเมือง การปกครองและ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างสันติสุขเกี่ยวกับเรื่อง ต่อไปนี้ โดยกระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด กระบวนการสืบค้น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการเชิงเหตุผล กระบวนการ ทางจริยธรรม กระบวนการจัดกลาทางสังคม การสร้างค่านิยมที่ดีในสังคม มีเหตุผล มีวินัย มีวิจารณญาณเกี่ยวกับการดำรงชีวิต สำนึกในความเป็นไทย รู้จักตนเอง เข้าใจชีวิต ปรับปรุง ตนเองอยู่เสมอ อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม ความสำคัญของ วัฒนธรรมไทยภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมสากล การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทยที่ เหมาะสม การเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสมวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งใน ประเทศ และเสนอแนวคิดใน การลดความขัดแย้ง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง สาเหตุปัญหาทาง สังคม เสนอแนวคิดใน การดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลก ปัจจัยที่ส่งเสริม การดำรงชีวิตให้มีความสุข เช่น การอยู่ร่วมกันอย่างมีขันติธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักมองโลกในแง่ดี สร้างทักษะทางอารมณ์ รู้จักมองโลกในแง่ดี สร้างทักษะ

ทางอารมณ์รู้จักบริโภควัตถุด้วยปัญญา เลือกรับ-ปฏิเสธข่าวและวัตถุต่างๆ ปรับปรุงตนเองและสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้นอยู่เสมอแนวทางความร่วมมือในการลด ความขัดแย้งและการสร้างความสมานฉันท์ เห็นคุณค่าของศาสนพิธี พิธีกรรม ศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ เห็นคุณค่าความสำคัญของวันสำคัญทางศาสนา เข้าใจแนวปฏิบัติของการนำผลการฝึกสมาธิไปใช้ในชีวิตประจำวัน ศึกษา ค้นคว้ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ศึกษาเปรียบเทียบความ คล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมในภาคต่าง ๆ ของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ระบอบ การปกครองแบบต่าง ๆ ที่ใช้ในยุคนปัจจุบัน เสนอการตัดสินใจ ศึกษาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ วิเคราะห์ เปรียบเทียบระบอบการปกครองของไทยกับประเทศอื่น ๆ ที่มีการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ความแตกต่าง ความคล้ายคลึงของการปกครองของไทยกับประเทศอื่น ๆ ที่ม ีการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยกระบวนการจัดการทางสังคม กระบวนการประชาธิปไตย กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการสืบค้น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการทำงาน กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์รัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบันในมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมและ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลบทบาทสำคัญของรัฐบาลในการบริหาร ราชการแผ่นดิน ความจำเป็นในการมีรัฐบาลตามระบอบประชาธิปไตย วิเคราะห์ประเด็น ปัญหาที่ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยและเสนอแนวทางแก้ไขประเด็นปัญหา และผลกระทบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย แนวทางการแก้ไข ปัญหา รักประเทศไทย รักท้องถิ่น รักและภูมิใจในความเป็นไทย รู้เท่าทันสถานการณ์ มีค่านิยมที่ดี ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ เพื่อคุ้มครองปกป้องตนเองและคน อื่นให้ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่าง สันติสุข เห็นคุณค่าในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย อนุรักษ์ วัฒนธรรมไทย

3) สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์

(1) ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมที่เกี่ยวกับการผลิต ศึกษาผลจากการนำทรัพยากรทาง เศรษฐศาสตร์มาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ (หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ระบบสหกรณ์ในท้องถิ่น

(2) อธิบายกลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ ความหมายและประเภทของตลาด ความหมายและตัวอย่างของอุปสงค์และอุปทาน ความหมายและความสำคัญของกลไกราคาและ การกำหนดราคาในระบบเศรษฐกิจ หลักการปรับและเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าและบริการอธิบาย บทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจ บทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศใน

ด้านต่างๆ บทบาทและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล บทบาทการเก็บภาษีเพื่อพัฒนาประเทศของรัฐบาลในระดับต่าง ๆ บทบาทการแทรกแซงราคาและการควบคุมราคาเพื่อการแจกจ่ายและการจัดสรรในทางเศรษฐกิจ บทบาทอื่นของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจในสังคมไทยแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายและกิจกรรมทาง เศรษฐกิจของรัฐบาลที่มีต่อบุคคล กลุ่มคนและประเทศชาติ นโยบายและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาท้องถิ่นทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ปัญหาของท้องถิ่นโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการแก้ไขและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แสดงความคิดเห็นต่อนโยบายและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาลที่มีต่อบุคคล กลุ่มคนและประเทศชาติ นโยบายและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล ศึกษาวิเคราะห์บทบาท หน้าที่ของสถาบันการเงินและธนาคาร ศึกษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับกับภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก อภิปรายบทบาทความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ บทบาทความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ลักษณะของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ กลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ อภิปรายผลกระทบที่เกิดจากภาวะ เงินเฟ้อ เงินฝืด ผลกระทบที่เกิดจากภาวะเงินเฟ้อเงินฝืด ความหมายสาเหตุและแนวทางแก้ไขภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด วิเคราะห์ผลเสียจากการว่างงานและแนวทางแก้ปัญหา สภาพและสาเหตุปัญหาการว่างงาน ผลกระทบจากปัญหาการว่างงาน แนวทางการแก้ไขปัญหา การว่างงาน วิเคราะห์สาเหตุและวิธีการกีดกันทางการค้าในการค้าระหว่างประเทศ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสาเหตุและวิธีการกีดกันทางการค้าในการค้าระหว่างประเทศ โดยกระบวนการกลุ่ม กระบวนการทำงาน กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการจัดการ กระบวนการสืบค้น กระบวนการพัฒนาค่านิยม กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการทางจริยธรรม กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด เพื่อให้มีวิจารณญาณเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิต คำนึงถึงต้นทุนและผลประโยชน์ที่ได้รับอย่างคุ้มค่าและมีคุณธรรม มีเหตุผล รู้เท่าทันสถานการณ์ ตระหนักและเห็นคุณค่าของการนำและจัดการทรัพยากรทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ ในการผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพทันต่อวิทยาการสมัยใหม่ ตระหนักถึงการดำเนินงานสหกรณ์ รักประเทศชาติ รักท้องถิ่น มีสำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ รู้จักตนเอง เข้าใจชีวิต ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ภูมิใจในความเป็นไทย มีค่านิยมที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน

(3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับระบบสหกรณ์ แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาในระดับต่างๆ หลักการสำคัญของระบบ

สหกรณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการและระบบของสหกรณ์เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ชื่อสตั๊ย ประหยัด อุดอม มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐที่มีผลต่อบุคคล ท้องถิ่น กลุ่มบุคคลและประเทศชาติมีจิตใจมุ่งทำประโยชน์ให้ส่วนรวม การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

4) สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

(1) วิเคราะห์เรื่องราวเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผลตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ที่ตนสนใจ ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์สำหรับการศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นตนเอง วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัวและท้องถิ่นของตน อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของภูมิภาคต่าง ๆ ในโลกโดยสังเขป วิเคราะห์ผลของการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ความร่วมมือและความขัดแย้งในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ตลอดจนความพยายามในการจัดปัญหาความขัดแย้งที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก (ยกเว้นเอเชีย) ที่มีผลต่อพัฒนาการโดยสังเขป พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคต่างๆ ของโลก (ยกเว้นเอเชีย) โดยสังเขป อิทธิพลของอารยธรรมตะวันตกที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ความร่วมมือและความขัดแย้งในคริสต์ศตวรรษที่ 20 วิเคราะห์พัฒนาการของไทย สมัยรัตนโกสินทร์ในด้านต่าง ๆ การสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานีของไทย วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ วิเคราะห์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ และอิทธิพลต่อการพัฒนาชาติไทยวิเคราะห์บทบาทของไทยในสมัยประชาธิปไตย บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในราชวงศ์จักรีในการสร้างสรรค์ความเจริญและความมั่นคงของชาติ พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ทางด้านการเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามช่วงสมัยต่าง ๆ เหตุการณ์สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่มีผลต่อ การพัฒนาชาติไทย โดยวิเคราะห์สาเหตุปัจจัยและผลของเหตุการณ์ต่างๆ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ บทบาทของไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลง การปกครองจนถึงปัจจุบันในสังคมโลก โดยกระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการทำงาน กระบวนการสืบค้น วิธีการทางประวัติศาสตร์ กระบวนการสืบค้นทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ กระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเหตุผล รักประเทศชาติ รักท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ รู้เท่าทันสถานการณ์ ภูมิใจในความเป็นไทย ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรม อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย สำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ รู้จักตัวเอง เข้าใจชีวิต ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพัฒนาการของเศรษฐกิจ การเมือง

การปกครอง สังคม ศิลปวัฒนธรรมของไทย ศรัทธาและเทิดทูนในบุคคลสำคัญของไทยและต่างประเทศ

(2) ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของภูมิภาคต่าง ๆ ในทวีปต่าง ๆ ในโลก ที่มีผลต่อระบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ศึกษาข้อมูลเชิงภูมิศาสตร์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่ แปลความหมายเชิงภูมิศาสตร์ของโลกโดยสังเขป ศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกแนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยใช้มาตรการต่าง ๆ โดยกระบวนการทำงาน กระบวนการกลุ่ม กระบวนการสืบค้น กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการฝึกปฏิบัติ กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการเปรียบเทียบ กระบวนการพัฒนาค่านิยม กระบวนการนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ปัญหาอย่างมีกระบวนการเพื่อตระหนักถึงความสำคัญของลักษณะทางกายภาพที่มีต่อระบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์มีสำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ

5) สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

(1) ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการรวบรวม วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่แสดงลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ ลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีป อเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ มีวิจารณญาณในการใช้เครื่องมือหาข้อมูลในการแปลความหมายเชิงภูมิศาสตร์ มีสำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของประเทศและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ปรับเปลี่ยนค่านิยมและวิถีชีวิตเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมของประเทศและโลก

(2) วิเคราะห์การก่อเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคมอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและทางสังคมของทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้การเปลี่ยนแปลงประชากร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ สร้างสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเห็นความสำคัญของการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีวิจารณญาณในการใช้ทรัพยากร ระบุแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้

(3) สืบหาอภิปรายประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ วิเคราะห์เหตุและผลกระทบต่อเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย มีจิตใญ่มุ่งทำประโยชน์ให้ส่วนรวม ตระหนักถึงผลที่เกิดจากปัญหาและ

วิกฤตการณ์ต่อคุณภาพชีวิตรู้มาตรฐานการและความพยายามแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกในการนำข้อมูลไปใช้แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้รักการเรียนรู้อาสาสมัครศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความรักประเทศชาติ ท้องถิ่น ภูมิใจในความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ วัฒนธรรม ศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ รู้จักตนเอง เข้าใจชีวิตปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

จากแนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย ความนำ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดขั้น สาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงลักษณะของหลักสูตรที่ดีเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย จากการศึกษา รูปแบบการประเมินผู้วิจัยได้นำรูปแบบการประเมินของสศศ เพราะการประเมินรูปแบบนี้มีความยืดหยุ่นและได้ข้อมูลเชิงลึก รวมทั้งเป็นแนวคิดที่เหมาะสมสำหรับการประเมินหลักสูตร ผู้วิจัยจึงดำเนินการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านต้นหยงกาโบยชัยพัฒนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

รัตนา ลิมรัตน์ (2538: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มประชากรตัวอย่างมีผู้บริหาร ครูผู้สอนภาษาไทย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 รวมทั้งสิ้น 396 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยเพื่อทราบความคิดเห็น ปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 3 ชุด โดยใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเชื่อมั่น สรุปผลได้ดังนี้

1) ด้านบริบท จุดประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมปานกลาง โครงสร้างและเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2) ปัจจัยเบื้องต้น ด้านความพร้อมและความเหมาะสมของครู อยู่ในระดับปานกลาง ด้านความพร้อมและคุณลักษณะของนักเรียนความพอใจอยู่ระดับปานกลางและด้านความพร้อมด้านเอกสารประกอบหลักสูตร สื่อการสอนและสถานที่เรียนมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง

3) กระบวนการ การจัดการเรียนการสอนและประเมินผลการบริหารและการบริการหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

4) ผลผลิต นักเรียนมีคุณสมบัติตามที่หลักสูตรต้องการอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในช่วง 65-75 เปอร์เซนต์

เกียรติศักดิ์ เผือกพันธ์ (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรสถานศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และผู้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษาต่อหลักสูตรและเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาที่มีต่อหลักสูตร โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองชิปปี้ ประเมินด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้นกระบวนการผลผลิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ จำนวน 120 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอนจำนวน 15 คน ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 33 คน นักศึกษา จำนวน 51 คน ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 21 คน ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ความเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเที่ยง การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นผลสรุปได้ดังนี้

1) ด้านบริบท ด้านวัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสม

2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์มีเพียงพอ สถานที่เรียนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มากเพียงพอเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3) ด้านกระบวนการ การสอนภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติมีความเหมาะสมมีความคิดเห็นให้มีการวัดผลและประเมินอย่างต่อเนื่อง

4) ด้านผลผลิต การนำความรู้ไปใช้มีความเหมาะสม ยกเว้นการติดตามความรู้ทางวิชาอยู่เสมอ มีความเหมาะสมน้อย

ไพบุลย์ อ่อนมั่ง วินัส ปัทมภาสพงษ์ และอนันต์ มลารัตน์ (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้รูปแบบชิปปี้ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่มคือ ผู้บริหารภาควิชาสุขศึกษา อาจารย์ผู้สอนนิสิต บัณฑิต และผู้บังคับบัญชานิสิต รวม 241 คน โดยใช้แบบสอบถาม 5 ชุด ผลการศึกษา มีดังต่อไปนี้

1) ด้านสภาวะแวดล้อม พบว่า โครงสร้างหลักสูตร วท.บ. (4 ปี) และหลักสูตร วท.บ. (2 ปีต่อเนื่อง) เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร จำนวนหน่วยกิต เนื้อหารายวิชา สื่อการสอนและสถานที่เรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานอยู่ในระดับต่ำ แต่นิสิตและบัณฑิตให้การยอมรับทั้งสองหลักสูตรในระดับสูง

2) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า นิสิต วท.บ. (4 ปี) มีจำนวนเฉลี่ยชั้นปีละ 34 คน ต่ำกว่าแผนการรับนิสิต (40 คน) แต่นิสิตเห็นว่าเหมาะสมกับห้องเรียน พื้นฐานความรู้ในระดับชั้นมัธยมปลายของนิสิตที่จบจากสายวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่คิดว่าเพียงพอ แต่นิสิตสายศิลป์ มีความคิดเห็นว่าเป็นเพียงพอและไม่เพียงพอใกล้เคียงกัน วิธีการคัดเลือกมีความเหมาะสมระดับปานกลาง คุณลักษณะของผู้เรียนมีความเหมาะสมอยู่ระดับปานกลาง นิสิตส่วนใหญ่ให้เหตุผลการมาเรียนเพราะสอบสาขาอื่นไม่ได้ นิสิต วท.บ. (2 ปีต่อเนื่อง) มีจำนวนเฉลี่ยชั้นปีละ 30 คน ต่ำกว่าแผนการรับนิสิต (40 คน) แต่นิสิตเห็นว่าเหมาะสมกับห้องเรียน พื้นฐานความรู้อนุปริญญา/ปกศ.สูง และปวส./ปวท. นิสิตคิดว่ายังไม่เพียงพอ วิธีการคัดเลือกเหมาะสมอยู่ในระดับสูง คุณลักษณะผู้เรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่มาเรียนเพราะต้องการเพิ่มโอกาสความก้าวหน้า อาจารย์ภาควิชาสุขศึกษามี 17 คน คิดเป็นอัตราส่วน อาจารย์ : นิสิต = 1 : 11.5 มีประสบการณ์สอนทุกคนวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป อัตราส่วน ตำแหน่งอาจารย์ : ผศ. : รศ. = 8 : 4 : 5 มีคุณลักษณะเหมาะสมในระดับสูงส่วนงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน มีความพร้อมในระดับปานกลาง แต่สถานที่พักผ่อนของนิสิตมีความพร้อมในระดับต่ำ

3) ด้านกระบวนการ พบว่า โครงสร้างและระบบการบริหาร กระบวนการเรียน การสอน การวัดและการประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ระดับสูง ส่วนบรรยากาศทางสังคมการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ความรู้ของนิสิตเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ความรู้เกี่ยวกับการเลือกวิชาเรียนของนิสิต วท.บ. (2 ปีต่อเนื่อง) อยู่ในระดับต่ำ

4) ด้านผลผลิต พบว่า บัณฑิตทั้งสองหลักสูตรมีความสามารถตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับสูง ส่วนใหญ่มุ่งงานทำแล้ว แต่มักเป็นงานที่ไม่ตรงกับสาขาสุขภาพการปฏิบัติงานและบุคลิกภาพของบัณฑิต มีความเหมาะสมอยู่ระดับสูงภาพรวมของหลักสูตร วท.บ. (4 ปี) นิสิตและบัณฑิตมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับหลักสูตร วท.บ. (2 ปีต่อเนื่อง) ทั้งนิสิตบัณฑิต และผู้บังคับบัญชา มีความคิดเห็นภาพรวมของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับสูงและนิสิตมีความคิดเห็นให้ปรับปรุงหลักสูตรในระดับปานกลาง ส่วนบัณฑิตและผู้บังคับบัญชานิสิต มีความคิดเห็นให้ปรับปรุงหลักสูตรในระดับสูง

5. ผลลัพธ์พบว่า หลักสูตร วท.บ. (4 ปี) ใช้ต้นทุนตลอดหลักสูตร คนละ 631,814.92 บาท ส่วนหลักสูตร วท.บ. (2 ปีต่อเนื่อง) ใช้ต้นทุนตลอดหลักสูตร คนละ 309,652.52 บาท

สำอองศ์ บุญเกิด (2545: บทคัดย่อ) การประเมินการใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในจังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและโครงสร้างกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 พบว่ามีความสอดคล้องทุกประเด็นทั้งส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์หลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตร

2. การประเมินความเพียงพอของปัจจัยต่างๆเพื่อนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในด้านการเรียนการสอน พบว่า มีความขาดแคลนทุกด้าน ในศูนย์การเรียนชุมชนต่าง ๆ ของทุกอำเภอทั้งแบบเรียน เอกสารประกอบการสอน อุปกรณ์ประกอบการสอน และบุคลากรไม่เพียงพอ

3. การประเมินผลสำเร็จและปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินการจัดการศึกษาในศูนย์การเรียนชุมชนต่าง ๆ ของแต่ละอำเภอ จากจำนวนทั้งหมด 50 รายการ พบว่า อำเภอศรีนคร ดำเนินการจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จมากที่สุด คือ สามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้ถึง 50 รายการ และไม่มีรายการใดที่เป็นปัญหา ส่วนอำเภอที่มีปัญหาในการจัดการศึกษามากที่สุด คือ อำเภอคีรีมาศ สามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้เพียง 11 รายการ และมีปัญหาถึง 39 รายการ

4. การประเมินผลระดับความสำเร็จ ในการปฏิบัติงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ของผู้สำเร็จการหลักสูตร พบว่า แต่ละอำเภอโดยภาพรวมมีผู้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) อยู่ในระดับมาก ยกเว้น อำเภอทุ่งเสลี่ยมที่อยู่ในระดับปานกลาง

อัยยะ มาลินี (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาจังหวัดสตูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูลในองค์ประกอบด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองซิปป์ ประยุกต์ร่วมกับการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (goal-attainment) ตามแนวของไทเลอร์ มีกลุ่มประชากรตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา 101 คน ครูผู้สอนอิสลามศึกษา 105 คน นักเรียน 365 คน ผู้ปกครอง 365 คน รวมมีกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด 936 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมี 4 ประเภทคือ แบบประเมินการใช้หลักสูตรแบบสอบถาม การใช้หลักสูตร แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบวิชาอิสลามศึกษา สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

1. ด้านบริบท โดยรวมผ่านเกณฑ์ ยกเว้นด้านเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน ไม่ผ่านเกณฑ์
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านบุคลากรดำเนินงานผ่านเกณฑ์ทุกรายการ ด้านงบประมาณทุกรายการ ไม่ผ่านเกณฑ์
3. ด้านกระบวนการผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมผ่านเกณฑ์ ยกเว้นรายการมีหลักฐานร่องรอยการศึกษาความรู้ด้วยตนเองและการเข้ารับการอบรมชี้แจงเกี่ยวกับนโยบายการจัดการสอนและรายการวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดเรื่องสอดคล้องเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ รายการนำผลการประเมินไปแก้ไขผู้เรียนมีหลักฐานตรวจสอบได้ รายการความสามารถในการจัดเก็บวิเคราะห์หลักสูตร สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน ความเห็นของผู้ปกครอง โดยรวมไม่ผ่านเกณฑ์ ยกเว้นรายการในการจัดสภาพแวดล้อมความเหมาะสมในการแต่งกายครูสอนอิสลามศึกษา การปฏิบัติตนของผู้สอน ความรับผิดชอบของครูผู้สอน
4. ด้านผลผลิต โดยรวมผ่านเกณฑ์ ยกเว้น รายการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรเผยแพร่อิสลามศึกษา รายการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การวางแผนนิเทศ การดำเนินการนิเทศ นำผลการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอน การมีส่วนร่วมจัดการเรียนการสอนของนักเรียน และชุมชน ผู้เรียนวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ผู้สอนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่ผู้เรียนในบางโอกาส ใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย การบันทึกผลการประเมินอย่างต่อเนื่อง

เรื่องวิชช วิระพงษ์ (2548: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เป็นการประเมินใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในช่วงชั้นปีที่ 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสงขลา โดยใช้แนวคิดของ อาร์ แอล แฮมมอนด์ (R. L. Hammond) ประเมินมิติ ด้านพฤติกรรมกรเรียนรู้วิทยาศาสตร์และด้านสถาบัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและนักเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา จำนวน 20 โรงเรียน จำนวน 523 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอนเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเป็นแบบทดสอบ แบบวัดและแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า

ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและนักเรียน มิติด้านพฤติกรรมกรเรียนรู้วิทยาศาสตร์ความรู้วิทยาศาสตร์ต่ำกว่าเกณฑ์ แต่ด้านกระบวนการวิทยาศาสตร์และด้านเจตคติสูงกว่าเกณฑ์ มิติด้านการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ผลการประเมินสูงกว่าเกณฑ์ คือ ด้านการจัดเนื้อหาวิชา ด้านวิธีการเรียน ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้

ด้านการใช้ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และการวัดและประเมินผลแต่ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่ำกว่าเกณฑ์ มิติด้านสถาบันโดยภาพรวมสูงกว่าเกณฑ์และความสัมพันธ์กับมิตี ด้านการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และด้านเจตคติวิทยาศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์แต่มีมิติด้านพฤติกรรม การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้านกระบวนการวิทยาศาสตร์และด้านสถาบันที่สูงกว่าเกณฑ์การที่จะทำให้ การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ใน ช่วงชั้นปีที่ 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาประสบความสำเร็จนั้น ควรพิจารณา หาทางพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้สูงขึ้น โดยปรับปรุงด้านการจัดเนื้อหาวิชา ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่นและปรับปรุงคุณลักษณะของครูผู้สอนใน การส่งเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ส่งเสริมให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น

สุทธิลักษณ์ คณาภิรักษ์ (2548: บทคัดย่อ) การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์ ระหว่างปีการศึกษา 2541 ถึงปีการศึกษา 2547 ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินความพอเพียงของปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ เพื่อนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติใน ด้านการเรียนการสอนพบว่า อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและสื่อการเรียนการสอนมีความเพียงพอ
2. การประเมินกระบวนการใช้หลักสูตร พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความเห็นว่าด้าน บริหารหลักสูตรเป็นปัญหาค่อนข้างน้อย ด้านการเรียนการสอนไม่เป็นปัญหา ด้านกิจกรรมเสริม หลักสูตรในประเด็น 5 การจัดกิจกรรมให้นักศึกษามีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักศึกษา ต่างสถาบันที่ศึกษาในสาขาวิชาเดียวกันพบว่าเป็นปัญหาค่อนข้างมากด้านการวัดและประเมินผล พบว่าไม่เป็นปัญหาสำหรับนักศึกษามีความเห็นว่าค่าใช้จ่ายในการเรียนและเงื่อนไข การจบหลักสูตรเป็นปัญหามาก ด้านบริหารหลักสูตรเป็นปัญหาค่อนข้างน้อย ด้านการเรียน การสอนไม่เป็นปัญหา ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรส่วนใหญ่ไม่เป็นปัญหา ด้านการวัดและ ประเมินผลพบว่า ไม่เป็นปัญหา และด้านการให้คำปรึกษาแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์ ในประเด็นการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเลือกปัญหาและหัวข้อในการทำวิทยานิพนธ์เป็นปัญหามาก ประเด็นการจัดเวลาให้นักศึกษามาพบอย่างสม่ำเสมอเป็นปัญหามากประเด็นการให้คำแนะนำและ ปรึกษาเกี่ยวกับหัวข้อและโครงร่างการทำวิทยานิพนธ์เป็นปัญหามาก ประเด็นการให้เวลานักศึกษา ในการเข้าพบเพื่อขอคำแนะนำและปรึกษาเป็นปัญหามากและประเด็นการติดตามการทำ วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาเป็นระยะ ๆ เป็นปัญหามาก

3. การประเมินผลระดับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรพบว่า โดยภาพรวมนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาและปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานตามโรงเรียนในจังหวัดแพร่ น่าน อุตรดิตถ์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุตรดิตถ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดแพร่ น่าน อุตรดิตถ์และที่ทำการเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

จตุติ ไสยศักดิ์ (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2546 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านบริบท ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีการดำเนินการในระดับมาก
3. ด้านกระบวนการ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีการดำเนินการในระดับมาก
4. ด้านผลผลิต นักเรียนมีความพึงพอใจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานศึกษากำหนดอยู่ในระดับมาก
5. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 4 มัธยมศึกษาปีที่ 1, 4 กับเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 กำหนดสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมชาย วาหา (2550 : บทคัดย่อ) การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านใหม่ อำเภอวังจั่น จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง สาระการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ รายวิชาสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านใหม่ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสถานศึกษา และสถานะปัจจุบันหรือไม่ ประเมินความพอเพียงของปัจจัยนำเข้าเพื่อนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติใน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประเมินสภาพปัญหาในการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร และเพื่อประเมินระดับความพึงพอใจ ความสำเร็จใน ผลการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านใหม่ อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและโครงสร้าง มีความสอดคล้องกับสภาพสถานศึกษาและสภาวะปัจจุบันระดับมากที่สุด ด้านวิสัยทัศน์ สารการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความสอดคล้องกับสภาพสถานศึกษาและสภาวะปัจจุบันมีความสอดคล้องในระดับมาก

2. ความพอเพียงของปัจจัยนำเข้า บุคลากร การบริหารงบประมาณ เอกสารหลักสูตร วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์และสื่อการเรียนการสอนสำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านใหม่ ปัญหาการดำเนินงานคือ บุคลากรสายสนับสนุน การศึกษาและงบประมาณไม่เพียงพอ ขาดวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์และสื่อการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่มีห้องศูนย์สื่อเป็นเอกเทศเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านอาคารสถานที่

3. ปัจจัยที่เป็นปัญหาในการประเมินสภาพกระบวนการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนตามหลักสูตร คือ ด้านการบริหารหลักสูตร ในส่วนของการเตรียมอาคารสถานที่ไม่เพียงพอ ต่อการจัดห้องพิเศษต่าง ๆ ขาดกระบวนการส่งเสริมการใช้ ICT เพื่อการเรียนรู้และขาดการดูแล บำรุงรักษาการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการเรียนการสอน ครูไม่แจ้งจุดมุ่งหมายของขอบเขตเนื้อหาในกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนทราบและการประเมินผลของรายวิชาอย่างไม่ชัดเจน ครูขาดการเตรียมการสอนล่วงหน้า การแจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์และขอบเขตสาระการเรียนรู้ไม่ชัดเจน การเรียนการสอนไม่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ขาดการบูรณาการเนื้อหาระหว่างวิชา นักเรียนยังขาดทักษะทางวิชาการด้าน การรู้จักคิดวิเคราะห์และด้านการวัดผลประเมินผล เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินตนเองน้อย ครูไม่นำผลการวัดและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

4. ความพึงพอใจต่อความสำเร็จในผลการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านใหม่ โดยรวมผู้ปกครองมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและผู้เรียนปลอดจากสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด จากผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในภาพรวมที่พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนแต่ละปีการศึกษามีผลการเรียนทุกวิชาเฉลี่ยมากขึ้นตามลำดับ

โสภณ อ้นบางไทร (2550: บทคัดย่อ) การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ในจังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านบริบท จุดหมายและโครงสร้างของหลักสูตร ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก ส่วนเนื้อหาสาระหลักสูตรผู้บริหารครูผู้สอนและนักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมากที่สุด
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้สอนและสื่อประกอบการเรียนการสอน ผู้บริหารครูผู้สอนและนักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก ส่วนงบประมาณและอาคารสถานที่ ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับปานกลางและอาคารสถานที่นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก
3. ด้านกระบวนการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลผู้บริหารครูผู้สอนและนักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก
4. ด้านผลผลิต ระดับผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับดีและเจตคติของผู้เรียนต่อวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในระดับดี

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เฮนรี่ (Henry, 1965: 2067-A; อ้างถึงใน ราตรี ดันทวานิช, 2542: 91) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลโปรแกรมการฝึกหัดครู จากผู้สำเร็จการศึกษาของมหาวิทยาลัยโอดส์โดมิเนียนในการศึกษานี้มุ่งที่การศึกษาเพื่อเตรียมครูเกี่ยวกับความรู้ทางวิชาสามัญ วิชาการศึกษาและวิชาเฉพาะ โดยส่งแบบสอบถามไปยังผู้สำเร็จการศึกษาระหว่างปี ค.ศ.1957-1961 จำนวน 199 คน ผลการศึกษายืนยันว่าผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นว่า โปรแกรมนี้คืออยู่แล้วแต่ยังต้องให้เพิ่มเติมแก้ไขบางวิชาในหลักสูตรทั้งหมดวิชาการศึกษา หมวดวิชาสามัญและหมวดวิชาเฉพาะ

คอสส์ (Kauss, 1969: 2163; อ้างในชัยณรงค์ คำพิพงษ์, 2541: 72) ทำการประเมินหลักสูตรปริญญาโททางการสอนของมหาวิทยาลัยนอร์ทเวสเทิร์น โดยการสอบถามความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรจากผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ได้ผลการตอบของผู้สำเร็จการศึกษาที่ประกอบวิชาชีพครูคือ จำนวนร้อยละ 80 เห็นว่าความสามารถทางด้านการสอนของพวกเขาจะต้องได้รับการปรับปรุงกว่าที่เป็นอยู่จึงมีความประสงค์ให้จัดหลักสูตรทางด้านการสอนนี้เน้นเกี่ยวกับสมรรถภาพการสอนให้มาก

มาร์ทซ์ (Martz, 1981: 1948; อ้างถึงในมนตรี เคนดวง, 2545: 81) ได้ทำการประเมินโครงการการศึกษาด้าน โภชนศาสตร์ศึกษาใน โรงเรียนทางชนบทของรัฐเพนซิลวาเนีย สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเข้าโครงการฝึกอบรมดังกล่าวซึ่งการฝึกอบรมครั้งนี้มาร์ทซ์ได้ใช้รูปแบบการประเมินของซิปป์ดังนี้

1) ด้านบริบท รวบรวมข้อมูล โดยสำรวจวรรณคดีที่เกี่ยวข้องและการประเมินความต้องการของนักเรียน

2) ด้านปัจจัยป้อนเข้า ทำการพัฒนาโครงการที่เกิดขึ้นโดยการรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครอง ชาวบ้านในชุมชน ครู ผู้บริหาร บุคลากรที่อยู่ในหน่วยงาน

3) ด้านกระบวนการ ศึกษากระบวนการดำเนินโครงการจากกิจกรรมที่ทำทุกวัน

4) ด้านผลผลิต ทำการทดลองความรู้จากทางด้านโภชนาศาสตร์ของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการและสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับจุดเด่นจุดด้อยและข้อบกพร่องของโครงการ

ผลลัพธ์การประเมินสรุปว่า โครงการมีประสิทธิภาพและนักเรียนแสดงความรู้ทางด้านโภชนาศาสตร์ระดับสูง

ชูเมกเกอร์ (Shoemaker, 1994; อ้างถึงใน สุภาพร เนวบุตร, 2540: 34-35) ประเมินผลการใช้รูปแบบหลักสูตรบูรณาการในโรงเรียนประถมศึกษาที่ถูกคัดเลือกในเมืองยูจีน รัฐเออร์ริกอน การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึง ระดับความสามารถของครูในการระบุเครื่องมือ อุปกรณ์การเรียนการสอน ซึ่งเป็นส่วนประกอบหลักสูตร ระดับความเคยชินในการใช้หลักสูตร ความตระหนักของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยวิธีการประเมินใช้ รูปแบบการประเมินด้วยแบบสอบถามแบบตรวจสอบและการสัมภาษณ์รายบุคคล (Concerns – Based Adoption Model) เป็นพื้นฐานวิธีการประเมิน ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ที่เป็นสมาชิกไม่สามารถระบุส่วนประกอบที่จำเป็นของหลักสูตรบูรณาการการศึกษา

เจียง (Chiang, 1997; อ้างถึงใน สุทธิลักษณ์ คณานันท์, 2548: 40) การประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมเทคโนโลยีวิศวกรรมเครื่องกล 5 ปี ของจูเนียร์คอลเลจในไต้หวัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรโดยใช้การประเมินรูปแบบซีพี (CIPP Model) ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านบริบท พบว่า บัณฑิตและนักศึกษาเห็นว่า หลักสูตรไม่ค่อยยืดหยุ่นและสอดคล้องกับเศรษฐกิจอุตสาหกรรมน้อย เนื้อหาหลักสูตรมีความซ้ำซ้อนกันมากและชั่วโมงฝึกงานไม่เหมาะสม

2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า บัณฑิต นักศึกษาและคณะเห็นว่าอุปกรณ์ เครื่องมือที่ช่วยในการเรียนการสอนและวัสดุทัศนูปกรณ์เหมาะสมดีแล้ว แต่ตำราเอกสารยังไม่เหมาะสม

3) ด้านกระบวนการ พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่ากระบวนการไม่เหมาะสม บัณฑิต นักศึกษาเห็นว่า เทคนิคการสอนและคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ยังไม่เหมาะสม ผู้ดูแลหลักสูตรควรให้ความสนใจและจัดทำหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียน

4) ด้านผลผลิต พบว่า นายจ้างพอใจกับคุณสมบัติและความสามารถของบัณฑิตมากโดยเฉพาะด้านการสื่อสารและการทำงานในหน่วยงาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการหรือหลักสูตร พบว่าการประเมินตามแนวคิดของสเติร์ค เป็นการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นแนวคิดที่ทำให้ได้ข้อมูลใน 2 มิติ ทำให้รู้ถึงความสำเร็จของโครงการหรือหลักสูตร โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายทั้ง แบบประเมิน แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบบันทึกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดมากยิ่งขึ้นทั้ง 3 ด้าน คือ สิ่งที่มีมาก่อน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และด้านผลผลิต ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

